

 **laiškai
lietuviams**

gegužė/may 1989

ATSAKINGIAUSIOS PAREIGOS	145	Danutė Bindokienė
IR PRAGARO VARTAI JOS NENUGALĖS	150	Aldona Zailskaitė
ATSARGUMAS DVASINIAME GYVENIME	152	Chiara Lubich
EILĖRAŠČIAI	153	Danguolė Sadūnaitė
AR IŠMINTINGA PASILIKTI ŽMOGUMI BE DIEVO?	154	P. Daugintis, S.J.
AR ŽINGEIDUMAS YRA DVASINĖ UBAGYSTĖ ?	160	Edita Nazaraitė
KRIKŠČIONIS GYVENIMO KELIJE	161	Vytautas Kasniūnas
LAIŠKAI, LAIŠKAI...	165	Dalia Staniškienė
TRYS ELEGIJOS	166	Ona Mikailaitė
LIETUVOS ATGIMIMAS IŠEIVIJOJE	167	Juozas Končius
MANO PASAULĖŽIŪRA	168	Vaiva Vygantaitė
ĮRĖMINTAS SKAUSMAS	170	Alė Rūta
KALBA	171	Juozas Vaišnys, S.J.
TĖVYNĖJE	173	Gediminas Vakarīs
ĮVAIRYBĖS	176	Red.
ŠYPSULIAI	178	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	178	Juoz. Pr.
LIETUVOS MADONŲ ŠVENTOVĖ	180	Red.

Šis numeris iliustruotas fotografijomis iš Dievo Motinos šventovės Clevelande.
 Visos nuotraukos kun. Gedimino Kijausko, S.J.
 Viršelio apipavidalinimas — Petro Aleksos.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$10.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

Laiškai lietuviams

religinės ir tautinės
kultūros žurnalas

1989 / GEGUŽĖ – MAY / VOLUME XL, NO. 5

ATSAKINGIAUSIOS PAREIGOS

DANUTĖ BINDOKIENĖ

Jeigu paklaustume dešimt sutiktų žmonių, kurios, jų nuomone, pareigos yra atsakingiausios, be abejo, gautume dešimt skirtingų atsakymų. Vienas tvirtintų, kad prezidento pareigos svarbiausios, nes jis atsakingas už visos tautos gerovę. Kitas sakytų, kad gydytojas, nuo kurio sprendimų ir sugebėjimo priklauso žmogaus gyvybė, turi nepaprastai atsakingas pareigas. Dar kas nors pareikštų, kad kunigų pareigos atsakingiausios, nes jie rūpinasi žmogaus sielos gyvenimu, kuris tęsis amžinai.

Kai kartą to paklausiau savo penkiolikmečius mokinius, gavau visai netikėtą atsakymą: motinos pareigos atsakingiausios. Jai Dievas atsiunčia bejėgį kūdikį, kurį ji turi auginti–puoselėti ne tik jo fizines, bet ir dvasines savybes. Metams slenkant, vaiko, paauglio ir suaugusio gyvenime daug žmonių turės reikšmės, padės suformuoti vienokią ar kitokią jo asmenybę, tačiau niekas niekuomet neturės tiek įtakos, kiek turi motina jo pirmaisiais gyvenimo metais.

Madonos skulptūra už didžiojo altoriaus su ornamentine medžio, audinio ir Lietuvos gintaro saule

Tarp motinos ir vaiko užsimezgęs ryšys yra nenutraukiamas metų eilės, atstumų ar gyvenimo būdo. Jeigu tas ryšys yra jausmus, šiltas ir kupinas abipusės meilės, jis atneša daug džiaugsmo, paguodos; jeigu dėl kurių priežasčių tas ryšys perpintas abejingumo, nejautrumo ar net neapykantos, tai jis teikia daug skausmo ir liūdesio.

Esame pratę žvelgti į motinos reikšmę ir jos pareigas iš vaiko taško: ją girti, jeigu vaikas užauga visokeriopai graži, tvirta asmenybė; kaltinti, kai užaugęs jos vaikas savo elgesiu ar būdu pažeidžia pagrindines bendruomeninio žmonių gyvenimo taisykles. Tačiau stabtelėkime ir trumpai pažvelkime į motinos-vaiko santykius iš motinos pusės.

Reta moteris yra pasiruošusi (daugeliu atvejų net ir pakankamai subrendusi!) motinystės pareigoms. Jeigu gydytojui ar kuriam kitam profesionalui reikia daug metų praleisti, besiruošiant savo profesijai, tai motina tapti užtenka biologinio subrendimo. Sakoma, kad kiekviena moteris automatiškai gali būti ir gera motina, nes čia veikia įgimtoji motinystės intuicija ir instinktas, bendras visai gyvajai gamtai. Galbūt ir taip, bet juk kalbame ne apie katę, prižiūrinčią naujagimius kačiukus, o apie aukščiausią Viešpaties kūrinį-žmogų, kurio dvasinė ir fizinė gerovė patikėta moteriai-motinai.

Kiekvienai motinai reikia intuicijos, meilės, pasiaukojimo, sveikos nuovokos, savęs išsižadėjimo ir daug daug maldų, kol vaikas pagaliau pasiekia savarankiškumo amžių. O tuomet jai labiausiai reikia stiprybės atidaryti savo glėbį ir paleisti tą vaiką į pasaulį, kad galėtų išmėginti savo sparnus, savo jėgas ir žengti savo pasirinktu keliu. Galbūt jo gyvenimo kelyje pasitaikys duobių ir užtvarų, bet jis nepražus, jeigu motina savo pareigas yra nuoširdžiai atlikusi.

Galima sakyti, kad motinos ir vaiko

santykiuose pasireiškia keturi pagrindiniai gyvenimo tarpsniai.

Pirmasis — nuo kūdikio gimimo iki maždaug brendimo amžiaus. Šis tarpsnis motinai lengviausias, nors dažniausiai pareikalauja daug fizinių jėgų. Ypač iki mokyklinio amžiaus visas vaiko pasaulis sukasi apie motiną. Ji yra vaiko gyvenimo centras. Pasaulis už namų sienų, už motinos įtakos sferos vaikui nedaug pažįstamas, nes visi žingsniai į jį atliekami, besilaikant motinos rankos. Kai vaikas pagaliau pasiruošęs išeiti į platesnį visuomeninį gyvenimą — lankyti mokyklą — pagrindiniai jo asmenybės bruožai jau susiformavę.

Atvedusi vaiką iki mokyklos durų ir palikusi svetimųjų globai, motina išgyvena nepaprastą atsiskyrimo, tuštumos, liūdesio jausmą. Ji žino, kad su pirmąja diena mokykloje tarp vaiko ir jos pradeda įsiterpti svetimi žmonės, naujos idėjos ir įtakos. Tačiau ir šiuo metu didelę vaiko pasaulio dalį užpildo šeima, ypač motina. Ją vaikas lygina su draugų motinomis, į ją kreipiasi, kai susiduria su įvairiomis kliūtimis ar nepasisekimais, su ja dalinasi savo dienų džiaugsmais ir rūpesčiais.

Antrasis motinos gyvenimo tarpsnis — tai vaiko-juonuolio brendimo amžius. Jis gali tęstis trumpiau ar ilgiau, o retais atvejais praeiti beveik nepastebėtas. Dažniausiai šiuo laikotarpiu daug susirėmimų, aštrių žodžių, nepasitenkinimo. “Tu manęs nesupranti”. “Tu vis manai, kad aš dar kūdikis!” “Visi mano draugai (arba draugės) gali eiti, gali turėti, gali daryti, tik aš negaliu... Tu man nieko neleidi”.

Tai vis paauglių priekaištai, sviesti motinai, kai ji pasipriešina nepriimtiniams reikalavimams. Reikia karžygiško susivaldymo, takto, šalto proto ir daug daug maldų, kad tarp motnos ir paauglio-vaiko neišdygtų neperlipama siena.

Jaunuoliui daug įtakos daro draugai ir aplinka už namų sienų. Nors jis šį laiko-

Bažnyčios vidus ir didysis altorius, už jo — dekoratyviniai koplytstulpiai ir juos jungianti lentynėlė, viduryje — Madonos skulptūra ir ornamentinė medžio, audinio bei Lietuvos gintaro saulė

tarpi vadina savęs ieškojimo tarpsniu, tačiau daugiausia jo elgesį, kalbėjimo būdą, apsirengimą ir pomėgius valdo “bandos instinktas”, t.y. noras niekuo nesiskirti iš kitų bendraamžių, iš draugų. “Visi taip daro” — yra jo gyvenimo motto.

Veltui motina mėgina įrodinėti, kad kiekvienas žmogus yra individas, o kiekviena šeima turi savo elgesio ir gyvenimo standartus. Pagrindinis vaiko argumentas yra: “Visi gali, visi daro, visiems leidžiama...” Tie beveik neapčiuopiami VISI valdo kiekvieną jaunuolio žingsnį, ir motinai reikia daug pastangų, kad bent kiek išsaugotų savo šeimos darnumą ir vaiko tapatybę.

Šiuo metu moteris-motina turėtų kiek galima daugiau dėmesio kreipti į save. Ji

turi susitaikyti su mintimi, kad artinasi trečiasis jos gyvenimo tarpsnis — kai vaikas visiškai paliks namus, kai jos darbas bus baigtas. Nemažai moterų tuo laiku išgyvena vadinamąjį “tuščio lizdo sindromą”, kuris kartais pasireiškia net sveikatos sutrikimu. Lengviausiai šis laikotarpis praeis toms moterims, kurios niekuomet nebuvo tiek įklimpusios į vaikų auginimą, kad prarado, save, savo tapatybę. Žinoma, tokioms moterims yra nepalyginamai lengviau ir kitais motinos-vaiko gyvenimo tarpsniais, nes jų akiratis nesibaigia vien namų sienomis ir vaiko pasauliu. Turėdamos savo interesus, savo siekius ir užsiėmimus, sugeba ramiau žvelgti į pasitaikančias “krizes”, šaltiau spręsti išskylančias problemas, nes jų

prendimai nėra nuspalvinti baimės: „Štai mano vaikas visiškai slysta iš mano glėbio. Ką darysiu, jeigu jį prarasiu? Juk tai visas mano gyvenimas”.

Trečiasis tarpsnis ir prasideda, kai vaikas-jaunuolis palieka tėvų namus. O tai visuomet atsitinka — su motinos palaiminimu, arba ir be jo. Nors motina savo širdyje visuomet žinojo ir ruošėsi, kai jos sūnus ar duktė žengs paskutinį žingsnį per tėvų namų slenkstį, bet, atėjus laikui, ne visuomet gali tai be kovos priimti.

Atsiskyrimo priežastis gali būti išvykimas į mokyklą, darbas, noras išsikelti į nuosavą butą, vedybos. Priežastis nesvarbu, nes atsiskyrimo skausmas visuomet vienodas. Kartais motinos priežastys ir noras bet kokiomis priemonėmis išlaikyti vaiką-jaunuolį namie, savo globoje, kaip tik pagreitina išsiskyrimą, kuris įvyksta su piktumais ir kartėliu.

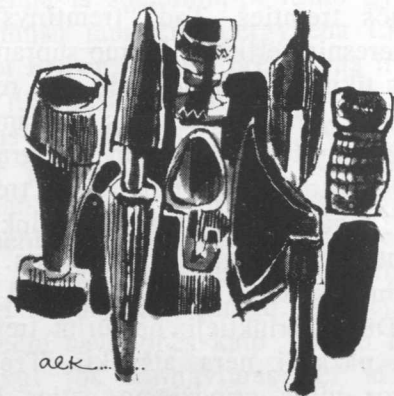
Šiuo metu motinai ypač reikalingi savi interesai, užsiėmimai ir pomėgių rezervai. Nori ar nenori, jos darbas baigtas — dabar ji gali savo laiką skirti visiems tiems dalykams, kuriuos metų metais su giliu atodūsiu minėdavo, apie kuriuos svajodavo, kai aplinkui zujo mažamečiai vaikai, be paliovos reikalaudami jos dėmesio. Tik dėl to, kad vaikai užauginti ir savarankiški, nereikia, jog motinos gyvenimas užsibaigė. Ji dar nesena, ji dar gali daug duoti savo aplinkai, savo bendruomenei, o taip pat ir savo užaugusiems vaikams bei jų šeimoms.

Galbūt šiuose paragrafuose kai kas pasiges vyro-tėvo paminėjimo. Kur jis tinka į motinos-vaiko-šėimos santykius? Kodėl nekalbama apie jo rolę, jo įtaką ir reikšmę vaikui? O todėl, kad čia apsiri-bojama moters-motinos gyvenimo puse. Savaime suprantama, kad išmintinga, mylinti moteris niekuomet nepamirš savo gyvenimo draugo. Nesvarbu, kiek ji myli savo vaikus ir kiek dėmesio jiems skiria, ji žino ir jaučia, kad vaikai yra “Dievo

paskolinti” tik tam tikram laikui, o vyrą, kurį ji pasirinko iš visų kitų ir su juo surišo savo gyvenimą iki mirties, turės ir tada, kai vaikai paliks namus ir išklys į pasaulį “laimės ieškoti”. Protinga moteris tai žino ir stengiasi, kad, vaikams išėjus, staiga neliktų gyventi su “nepažįstamu, svetimu” žmogumi. O jeigu kuri moteris, įsipainiojusi į savo vaikų gyvenimą, praranda ryšį su savo vyru, tai jos tikrai reikia gailėtis šiame trečiajame motinos gyvenimo laikotarpyje.

Turbūt jau visiems aišku, kad ketvirtasis motinos gyvenimo tarpsnis yra senatvė. Laiminga motina, kurios paskutiniai gyvenimo metai apsupti meile ir nuširdžia globa. Tačiau senelių prieglaudos pilnos ir tokių, kurių vaikai labai retai teužklęsta apsilankyti, kurios paliktos svetimųjų priežiūrai ir valiai. Čia nekalbama apie motinas, kurios gilios senatvės ar ligos iškankintos, nebepažįsta savųjų, nebegali net iš patalo pasikelti. Tokioms, savaime suprantama, reikalinga nuolatinė priežiūra, kurios vaikai negali suteikti.

Kažin ar jauna mergina, bežengianti prie altoriaus su savo išsvajotuoju, nepakeistų nuomonės, jeigu galėtų tikrai numatyti, koks bus jos gyvenimas, tapus motina. Tikriausiai ne, nes motinystė atneša tiek džiaugsmo, kad jis tikrai nustelbia visus erškėčius, pasitaikančius motinos gyvenime.

“IR PRAGARO VARTAI JOS NENUGALĖS”

(Kaip pirmąsias Bažnyčios bendruomenės sprendė konfliktus, apaštalams mirus)
(Tęsinys)

ALDONA ZAILSKAITĖ

III. PETRO BENDRUOMENĖ

Bažnyčia — Dievo tauta. Pirmajame Petro laiške, kuris manoma parašytas 50-60 metų po Kristaus mirties (80-90 po Kr. gimimo) neįvykdams krikščionim, yra vartojamas Bažnyčios kaip Dievo tautos įvaizdis. Kaip matysime atidžiau šį laišką paskaitę, nors jis yra rašomas neįvykdams krikščionims, jame jie yra skatinami save suprasti kaip išrinktosios Dievo tautos, t.y. žydų, tikrais palikuoniais. Toji orientacija paaiškėja iš pirmųjų šio laiško eilučių graikiškame originale, kur laiško adresatai yra apibūdinami žydų religinės istorijos įvaizdžiais. Mūsų lietuviškame vertime, norint pabrėžti Dievo ranka tautos išrinkimą, pražūva “išrinktosios tautos” užuomina, nors pagal žodžių tvarką originale ji yra labai aiški, būtent: “*eklektois parepidémōis diasporas Pontou...*”, t.y. “išrinktiems pakeleiviams diasporos Ponte” ir t.t.

Naujajame Testament žodis “*diaspora*” visuomet reiškia tik žydų bendruomenės, gyvenančias ne Palestinoje. “*Parepidémōis*” turi prasmę “laikiniškai krašte apsigyvenęs svetimšalis”, koks buvo žydų stovis po Babilonijos tremties. Tad “tremtinys” gal būtų geresnis vertimas, jei tuo suprantama, kad jis tikisi sugrįžti tėvynėn. Tai reiškia, tremtinys, kuris žino, kad jis turi jam Dievo pažadėtą žemę, kuri jam bus grąžinta, kas žydų istorijoje po Babilonijos tremties įvyko. Pagaliau ir būdvardis “išrinktieji”, kalbant apie tremtinius, primena, kad, nežiūrint tremties, šie tautos nariai tebelieka Dievo išrinktieji; nežiūrint tremties, Dievo pažadai nėra atšaukti. Tremties pabaigos viltis grindžiama paties Dievo

ištikimybe. Kokios pastoracinės problemos iššaukė reikalą kelti nežydų krikščionių savimonę, kad jie yra istoriškai Dievo išrinktosios žydų tautos ištaka ir dieviškų pažadų paveldėtojai?

Šiame laiške Petro įgaliojimas naudoja ir pritaiko žydų tautos istorijos su Dievu įvaizdžius, norėdamas parodyti, kad ir nežydai krikščionys stovi tame pačiame tikrame kelyje į Dievą, kaip ir Kristų priėmusioji žydų tautos dalis, kuri buvo ištikimai Dievo vedama per tuos du tūkstančius metų iki jų laikų. Nors savo knygoje (*The Churches the Apostles Left Behind*, Paulist, 1984) kun. Raymond Brown pripažįsta, kad daug yra prirašyta apie šį laišką kaip padaršinimą Romos imperatoriaus persekiojamoms bendruomenėms, jis pats sutinkąs su J. H. Elliott (1981) teigimu, jog pirmasis Petro laiškas rašytas krikščionims, kurie dėl krikščionybės religinio griežtumo nebegalėjo dalyvauti viešame socialiniame-politiniame imperijos gyvenime, nes jis reikalavo ir valstybinės pagoniškos religijos apeigų laikymosi.

Priėmę krikščionybę, šie asmenys, ne vienu atveju buvę ir labai aktyvūs, ir įtakingi politinio-visuomeninio gyvenimo dalyviai, dabar jautėsi atskirti, atitrūkę nuo visuomenės, nuo gyvenimo. Neretai, nebegalėdami priimti kvietimų į politinius ar visuomeniškai įtakingus pasivašinimus, kurie veik visi vykdavo po apeigų valstybinėse šventyklose, valgant dievams aukotas aukas, jie pradėjo būti nebe kviečiami ir į privačias vaišes ir dažnai net įtarinėjami, kaip politiškai nepatikimi — nepatriotiški.

Šis Petro laiškas, anot Brown, buvo skirtas tiems, iš visuomenės išjungtiems nežydams krikščionims priminti, jog per krikščionybę jie yra kitos, daug senesnės (Romos imperija tuo laiku buvo vos šimtmečio sulaukus) tautos nariai — paties Dievo išrinktos tautos, tautos su kuria Dievas ištikimai per tūkstančius metų tiesiog bendravo, ir kuriai Dievas, tesėdamas savo pažadus, visai neseniai net savo Sūnų Jėzų atsiuntė. Tad ši Dievo tauta turėjo net daugiau žadančią ateitį negu Romos imperija, iš kurios politinių privilegijų daugelis jautėsi išjungti.

Pavadinęs šiuos krikščionis tremtiniais-pakeleiviais (1, 1), Petro įgaliotinis tęsia žydų pašaukimo iš Egipto vergovės įvaizdį žodžiais: “susijuosę dvasios strėnas” (1, 13). Šis išsireiškimas priminė, kaip žydams, valgantiems Paschos avinėlį išėjimo iš Egipto išvakarėse, buvo pasakyta tai daryti susijuosus strėnas, t.y. pasiruošus kelionei, kurioje Dievas juos suformavo į savo tautą. Cituodamas Kunigų knygą (19, 2), jis ragina šiuos krikščionis būti šventais, kaip ir Dievas yra šventas (1, 15-16), nes jie buvo padaryti šventais ne gyvulio krauju, o paties Dievo Avinėlio Kristaus krauju ir užtat dabar yra verti būti Dievo tautos nariais.

Toliau plėtodamas Dievo tautos įvaizdį, šio laiško autorius pina ir kitus Senojo Testamento įvaizdžius, keldamas šios tautos garbingumą. Vartodamas įvaizdį Kristaus — kartinio akmens, jis šiuos krikščionis ragina kad jie, per krikštą pasidarę viena su Kristumi, kaip ir jis pasidarytų “akmenys”, iš kurių pasistatys tikra Dievui šventovė ir kad per tai jie pasidarytų šventa kunigija, atnašaujanti Dievui priimtinas dvasines aukas: savo ištikimu-

mą Kristui, meilę artimui ir dorumą (2, 5).

Šiems, iš galingųjų bendruomenės išvietintiems, ištremtiems krikščionims Petro įgaliotinis dramatiškai, galingai nurodo jų vietą Dievo plane: “Jūs esate išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta, (Kristaus) įsigytoji liaudis, pašaukti išgarsinti šlovingus darbus to, kuris pašaukė jus iš tamsybių į nuostabią šviesą” (2, 9) arba: “Seniau ne tauta, dabar Dievo tauta; seniau neradę gailestingumo, dabar jį suradę” (2, 9-10). Nors laiško gale jo autorius kalba kaip vyresnysis vyresniesiems, laiške jis nepabrėžia autoriteto rolės, o Dievo tautos pašaukimo išskirtinumą, garbingumą.

Šiam krikščioniškų bendruomenių ganytojui rūpi parodyti tų bendruomenių nežydams krikščionims, ką jiems duoda priklausymas krikščionių bendruomenei: per krikštą jie pasidaro šventoji tauta, karališkoji kunigija, pašaukti į nuostabią šviesą, gyvenantys meilėje, romume, gerais darbais, ko jie anksčiau nesugebėjo vykdyti, o dabar pavyzdingai sugeba, nežiūrint savo luomo.

Pliusai. Toks pastoracinis priėjimas padės ne tik tiems,

kurie dėl savo tikėjimo praktikavimo pergyvena pažeminimą, nepasitikėjimą ir išjungimą iš socialinio-politinio gyvenimo, ką mūsų tautiečiai pergyvena Lietuvoje. Anot Brown, jis turi pritaikymą ir Amerikos tikintiesiems, tai reikštų — ir lietuviškomis parapijoms tremtyje. Veik kiekvienoje parapijoje atsiranda asmenų, kurie, pabandę kurią nors sektą, joje radę asmeninį šiltumą, pasijunta savoje parapijoje nereikšmingi, nereikalingi, arba reikalingi tik dėl savo pinigų. Iškėlimas parapijiečių savimonės kaip Dievo tautos ir paskui jos formavimas per mažesnius veiklos ir maldos būrelius gali labai veik-

Jis
ragino šiuos
krikščionis būti
šventais,
kaip ir Dievas
šventas.

“Todėl kas tariasi stovįs, težiūri, kad nepultų” (Kor 10, 12)

Korinto bendruomenėje tarp besireiškiančių negerovių buvo ir perdėtas pasitikėjimas savimi. Kai kurie tos bendruomenės nariai daug ką sau leisdavo, būdami įsitikinę, kad joks pavojus negalės jų paliesti. Jie neatsargiai ir per dažnai lankydavosi pagonių aplinkoje, pasitikėdami savo tikėjimu ir sakramentais bei didžiuodamies savo kultūros pranašumu. Ten dalyvaudami vaišėse, jie valgydavo stabams paaukotą mėsą, nesirūpindami, kad gali papiktinti silpnesnius tikėjimo brolius ir seseris. Nėra abejonės, kad tikėjimas ir sakramentai užtikrina mūsų

mingai sustabdyti parapijiečių nubyreimą. Tačiau Dievo tautos įvaizdis turi ir pavojų.

Minusai. Didžiausias pavojus — tai elitizmo, kai šie tikintieji pradeda jaustis artimiau Dievui priklausantys negu kiti. Patys žydai nemaža iškentėjo, nes vadinos ir prieš kitus save laikė išrinktą tautą. Gi ir mes patys atpažinsime savo jausmus linktų, kurie save laiko šventesniais už kitus. Toks elitizmas gali skaldyti ne tik parapijas, bet, kai jis pasireiškia pakankamai dideliuose sąjūdžiuose, net ir Bažnyčią.

Neteisingai suprasta Bažnyčios — išrinktosios Dievo tautos sąvoka gali prieštarauti ir Vatikano II suvažiavimo raginimui gerbti kitas, net ir nekrikščioniškas religijas, kaip taip pat galinčias laiduoti tikras Dievo apraiškas. Tokia pagarba darosi vis svarbesnė, gyvenant pliuralistiniame, komunikacijos dėka vis mažėjančiame pasauly, kai darosi vis svarbiau rasti bendrus pagrindus dialogui ne tik tikybinėje plotmėje, bet ir politinėje.

(*bus daugiau*)

išganymą, bet tik jei darysime viską, ką Jėzus moko ir pataria.

Vienas išpėjimų primena mums būti atsargiems, vengti pagundų pavojaus ir savo elgesiu nepiktinti artimo. Niekas neturėtų galvoti, kad jis niekada nesuklups ar yra neįveikiamas. Nė vienas nėra apsaugotas nuo pagundų, aistrų ar pasaulio vilionių ir nuo nelabojo apgaulių, kuris laukia momento, kai esame išsiblaškę ar pasimiršę, kad mus galėtų suklaidinti.

Tokiu atveju turime būti budrūs. Išganymas duodamas tiems, kurie nusižeminę šaukiasi Dievo pagalbos, bet ne tokiems, kurie be atodairos ir išdidžiai nevengia pavojaus.

Ką mes turėtumėm daryti, kad tokių pavojų galėtume išvengti? Šv. Paulius paneigė perdėtą savimi pasiklovimą, kuris nori suderinti krikščionių tikėjimą su klaidinga pasauliška laisve. Tokia laisvė sugestijuoja, kad kiekvienas gali skaityti ar stebėti bet ką ir viską, eiti visur, dažnai lankyti bet kokias grupes, nesirūpinant, kad tai gali žaloti dvasinį gyvenimą ar piktinti kitus. Toks galvojimas yra plačiai paplitęs ir mūsų laikais. Toks elgesys tikrai nesuderinamas su protingu atsargumu. Protingas atsargumas budriai saugo asmenį ir padeda rūpintis kitais. Šv. Paulius kaip tik tai ir pataria.

Todėl mes neturėtumėm pervertinti savo pajėgumo, protingai vengdami pagundų pavojaus, šalindamiesi nuo visų nesaugių aplinkybių, vos tik kokį pavojų pastebėję. Saugiausiai galėsime tokių pavojų išvengti, jei mylėsime Dievą, vykdydami jo valią, ir mylėsime artimą. Meilė yra geriausia apsauga nuo visokio blogio.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

*

bijūnai nužydėjo...
liko tiktai
šilkinė skara
žolėje
ir naktis —
puldinėjanti nuo lango
prie lango...

Saulė

ak, kaip garsiai
jos klumpės terška
ši rytą
akmenimis grįstomis
gatvėmis...

Akacijos

už kiemo,
prie mūrinės sienos,
akacijos žydi...

.....

o, jos man padeda
su savim geriau
susišnekėti...

*

kaip žalios piemenų
palapinės,
debesys vakaruose...

.....

ateik, lietuti,
ir vėl!
patrepsėti
po mano langu...

AR IŠMINTINGA PASILIKTI ŽMOGUMI BE DIEVO?

P. DAUGINTIS, S.J.

III. Ar „Žmogus be Dievo“ tikrai apsieina be Dievo?

Daug žmonių, nors ir pripažįsta Dievo buvimą, galvoja, kad žmogus gali apsieiti ir be Dievo, kaip V. Trumpa anksčiau minėtame straipsnyje rašo: „Ar ne geriau Dievą palikti ramybėje, kaip kad ir nematomą angelą sargą... Ligi šiol mokėjau šiaip taip be jo gyventi. Ar jis bus man reikalingas ateityje, kas gali pasakyti?“ („Metmenys“, 1987 m., Nr. 53, 131, 133 psl.).

Tai įmantriai pasakyta, ir neblogai skamba. Bet tai netiesa ar neapgaltotas, per greitas pasisakymas. Juk daug tokių žmonių, kaip ir pats V. Trumpa, pripažįsta, kad yra du skirtingi pasauliai: gamtos pasaulis ir dvasios pasaulis. Gamtos kūnai ir gyviai egzistuoja ir tvarkosi, bent išorinai, pagal fizikos ir biologijos dėsnius, įrašytus jų prigimtyje (sakytume, chromozomų kaspinuose, tartum kompiuterių juostelėse ar programose). Tačiau, kad jie atsirastų, daugintųsi, egzistuotų ir gyventų, kad tokie išmintingi surėdymai, dėsniai būtų įrašyti jų prigimtyje ir savitarpio santvarkoje, reikia labai protingo, išmintingo Dievo.

Tačiau žmogaus arba dvasios pasaulyje dalykai vyksta kitaip. Protą ir laisvą valią turintis žmogus gali pasiegti, ir dažnai pasielgia, prieš visus negyvosios gamtos, biologijos, fiziologijos dėsnius ir sociologines taisykles. Be to, protingasis žmogus supranta, kad jis naudojasi daiktais, gamtos kūnais, gyviais, jėgomis, kurių jis nesukūrė, kaip oras, žemė, metalai, mineralai, vanduo, nafta, elektra, saulė ir t.t. Taip pat jis naudojasi maisto ir kitokiais produktais, prie kurių augimo ar pagami-

nimo jis visai neprisideda arba tik labai mažai prisideda. Jie yra Kūrėjo Dievo sukurti, palaikomi (kitaip — jie sugrįžtų į nieką), tiesiogiai ar netiesiogiai įgalinami būti, veikti, daugintis, judėti. Juk elektrinės lempos, įvairūs aparatai, autobusai, traukiniai juda, veikia tol, kol per juos eina elektros srovė. Taip ir viso pasaulio, gyvosios ir negyvosios gamtos būtybės egzistuoja, laikosi, juda ir gyvena Kūrėjo Dievo išminties, valios ir galios dėka.

Gamtos kūnai ir gyviai negali to pažinti, bet protingasis gyvis, žmogus, tai pažįsta, suvokia ir daugiau ar mažiau sąmoningai ar nesąmoningai pripažįsta. Užtat nuo amžių žmogus vienaip ar kitaip dėkojo ir dėkoja Kūrėjui Dievui. Be to, jis stebisi kūrinuose pasireiškiančia Kūrėjo išmintimi, galybe ir nuostabia apvaizda. Tai išreiškdamas žodžiais, judesiais ir gestais, jis aukština, šlovina Dievą.

Tokiu būdu galvojantis žmogus pažįsta ir suvokia, kad jis negyvena be Dievo, kad būtų nežmoniška nedėkoti visos gamtos Šeiminkui, kuris jam leidžia ją naudotis. Jeigu žmogus už visa tai nebūtų dėkingas, tai elgtųsi, kaip blogas vaikas, kuris savo tėvų negerbtų, jiems nedėkotų, kad jie jį pagimdė, maitina, globoja ir myli. Tad ir rimtai galvojantis „žmogus be Dievo“ turi išdrįsti Dievą pripažinti, jam dėkoti ir jį garbinti.

Tai jau nuo pat senovės laikų žmonės, visos jų gentys suprato. Jie, kartais kad ir klaidingai įsivaizduodami ir suprasdami Kūrėją, jį garbino įvairių dievų vardais ir vaizdais, įvairiausiais būdais ir įvairiausiomis apeigomis reikšdamos jam padėką ir pagarbą. Tai buvo prigimtinė religija, prigimtinis žmogaus susirišimas su dievybe, su Dievu.

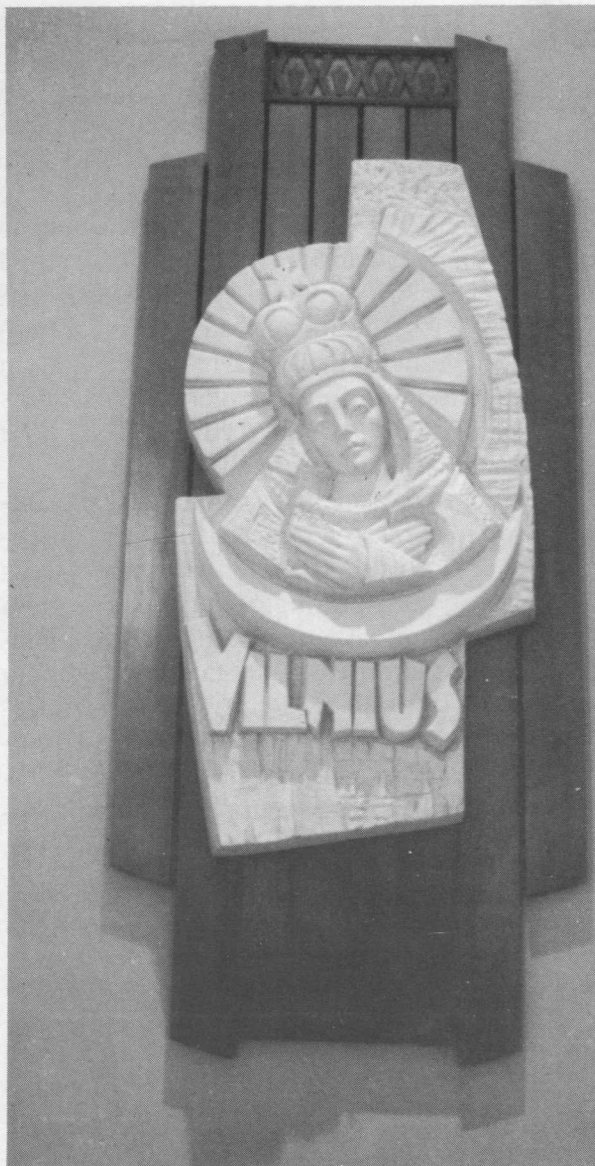
IV. Bendrauti su apsireiškiančiu Dievu

Kaip jau buvo minėta, iš gamtos kūnų, gyvių ir žmonių buvimo bei veikimo prieiname prie įsitikinimo, kad turi būti Kūrėjas Dievas. Taip pat, juos stebėdami, galime suprasti kai kurias Dievo savybes. Teodicėja arba mokslas apie Dievą dar daugiau pasako išsilavinusiam žmogui apie Dievą. Tai protinis arba filosofinis Dievo pažinimas.

Dievas yra grynai dvasinė būtybė, todėl savo akimis jo nematome nei kitais pojūčiais nepatiriame. Dievas yra visai kitos kategorijos būtybė — antgamtinė, transcendentinė būtybė. Tačiau pats Dievas davė save pažinti antgamtniu būdu. Jis pasirodė žmonėms, kalbėjo pasirinktiems vyrams jiems suprantamu būdu, pasakojo apie save, jiems aiškino didžiųjų savo sukurtų įvykių reikšmę ir t.t. Tai išsakoma vienu žodžiu — apreiškimas. Dievas apsireiškė žmonėms.

Tie vyrai Dievo apreiškimus pasakodavo kitiems, perduodavo kitoms kartoms, vėliau juos užrašydavo į knygas. Taip susidarė Biblija arba Šv. Raštas. Tiek Hebrajų Biblija arba Senasis Testamentas (Dievo "paskutinė valia" išrinktajai žydų tautai), tiek Krikščionių Biblija arba Naujasis Testamentas yra religinės, tačiau didele dalimi ir istorinės knygos. Jos patikimai perduoda pranašų, regėtojų, išrinktųjų žymių asmenų, Jėzaus Kristaus ir jo apaštalų žodžius ar Dievo atliktus nuostabius darbus, daug sakančius apie jį.

Tradicija ir Šv. Raštu perteikiamų žinių apie Dievą protingas žmogus negali atmesti ar numoti į jas ranka. Juk žmogus yra bendruomeninė būtybė. Jis labai daug iš kitų perima, išmoksta, be ko negalėtų gyventi. Jis turi pareigą priimti iš kitų ir žinias apie savo Kūrėją Dievą. Be to, žmogus, kaip sakoma, yra istorinė būtybė. Jis priima už tiesą kitų pasakojimus apie praeitų laikų žmones, jų darbus, buvusius

Aušros Vartų Marija

įvykius. Jis priima, pasitikėdamas istorikų patikimumu, kad jie matė, girdėjo, pažino tuos asmenis, ištyrė kitų liudijimus. Tai istorinis tikėjimas. Taip, pvz., mes tikime, kad gyveno Aleksandras Didysis, karalius Mindaugas ir t.t. Taip pat pripažįstame ir tikime, kad buvo karalius Saliamonas, kad Jėzus iš Nazareto yra istorinis asmuo. Jis

savo žodžiais, elgesiu ir darbais yra pateikęs daugiausia žinių apie Dievą, jo tėvišką gerumą ir pan.

Vis tai yra ne prigimtiniai, gamtiški, bet antgamtiški dalykai. Juos priimti kaip tiesą neužtenka įprastinio tikėjimo kitų liudijimu ar net gerai pagrįsto istorinio liudijimo ar istorinio tikėjimo. Čia reikia antgamtinio tikėjimo, t.y. su Dievo pagalba tikro įsitikinimo, kad egzistuoja transcendentinis asmeninis Dievas, kad jis yra visagalis ir išmintingas, geras, tiesiakalbis ir pajėgus išpildyti savo pažadus, kad jis ir mane myli, kaip savo vaiką ir t.t.

Ar toks asmenišką žmogaus antgamtinis tikėjimas yra racionalus, t.y. pagrįstas? Ar su tokiu tikėjimu priimamos tiesos yra tikros? Ar protingai svarstydamas galiu savo darbus, savo gyvenimą surišti su Dievu, praktikuoti tokią antgamtinio tikėjimo religiją (religija yra iš lotyniško žodžio religare — surišti, susirišti)? Tikintieji žmonės drąsiai atsako: tikėjimas Dievu yra racionalus, protingai pagrįstas. Žinoma, tikėjimu pažįstamos tiesos nėra tokios aiškios, kaip jausmais ar protu pažįstamos. Jose protas pats įsitikina, nes išvelgia dalyko esmę, turi visišką aiškumą, kad taip yra.

Tačiau istorinio liudijimo ar istorinio tikėjimo dėka gaunamos žinios ir tiesos apie buvusius dalykus protui nėra jau taip labai aiškios, tačiau protas jas priima kaip tikras. O liudijimas Dievo, kuris yra visai žinas ir neklaidingas, yra daug stipresnis. Tad ir antgamtinio tikėjimu priimamos tiesos yra daug tikresnės už istorines.

Paprastai žmonės visuose dalykuose, neturėdami šimtaprocentinio tikrumo, vadovaujasi reliatyviu tikrumu, moraliniu užsitikrinimu. Žmogus, būdamas laisvas, gali ir kitaip pasielgti, tačiau toks reliatyvus, moralinis kurio nors dalyko pagrindimas yra pakankamas, racionalus. Juo žmonės vadovaujasi savo kasdieniniame gyvenime.

Pavyzdžiui, vaikinai susipažįsta su mergina. Su ja pradeda vis labiau drau-

gauti, bendrauti, kalbėtis, duoti jai dovanų. Taip draugaudamas, vis labiau ir labiau ją įsimyli, vis labiau ji jam patinka. Galvoja ją vesti, sukurti laimingą šeimą. Bet ar tikrai jis bus su ja laimingas, ar tikrai su ja suras sau laimę? Taip gal atrodo, bet jis nėra tikras šimtu procentų. Tačiau ryžtasi, pasitiki ir, ją vedęs, suranda trokštą laimę. O kitas panašiose aplinkybėse, neturėdamas šimtaprocentinio užtikrinimo, kad su viena ar kita mergina bus laimingas, jų visų atsisako ir pasilieka nelaimingas senbernis.

Panašiai vyksta ir ieškant laimės, kurią gali duoti ta transcendentinė būtybė — Dievas. Žmogus be Dievo, skatinamas savo kilniausių polinkių, siekiantis tiesos, gėrio, grožio, tikros laimės ir iki šiol niekur nesurasto visų savo troškimų išsipildymo, pradeda ieškoti Dievo. Stebiu nuo pat jaunystės tikinčius žmones, mato jų šviesią nuotaiką, tikrą dvasinį pasitenkinimą. Jis pradeda vis labiau ir labiau domėtis Dievu, skaito religinius straipsnius, knygas. Iš jų, ypač iš Šv. Rašto, daug sužino, kur surasti atsakymus į jį varginančius klausimus, į abejones.

Taip jis pradeda ne vien teoriškai pripažinti Dievą, bet kartu ir praktiškai pažinti tą asmenišką Dievą, kurį tikėjo Senojo Testamento karaliai, patriarchai, kurį tikėjo ir tiki daugelis žymių mokslininkų, jo pažįstamų ir draugų. Jis pagaliau suvokia, kad Dievas per jo tėvus jį patį sukūrė, norėdamas su juo pasidalinti savo gyvenimu ir dieviška laime.

Ir žmogus pradeda dėkoti Dievui mintimis bei žodžiais, jam reiškia pagarbą ir pasitikėjimą. Jam atveria savo dvasios siekius ir širdies ilgesius. Dažnai pajunta tos transcendentinės asmenybės-Dievo atsiliepimus dvasine paguoda, gerumu, meile. Ir žmogus atsiliepia savo nuoširdumu, meile, noru būti Dievo bendradarbiu, jo ištikimu sūnumi, dukra, draugu. O gal kartais Dievo akivaizdoje jis pasijunta

labai menkas, palikęs jį, kaip tas Evangelijos sūnus palaidūnas, niekam ar blogiems dalykams naudojantis savo talentus, savo dvasinius turtus, gautus iš paties Dievo. Galbūt žmogus suvokia, kad jam, kaip tai svetimautojai, gresia pražūtis. Jis atsimena, kad Jėzus, jos pasigailėjęs, atleido nuodėmes ir ją išgelbėjo. Tada jis žodžiais ir be žodžių prašo Viešpatį jį išgelbėti. Ir žmogus tiki, kad dangiškasis Tėvas dėl savo Sūnaus Jėzaus Kristaus nuopelnų ir žmonių meilės tikrai jo pasigailės.

Tokiu būdu žmogus, susitikdamas su savo Kūrėju ir su Jėzumi Kristumi, pajunta Dievo didybę ir gerumą, pasijunta, kad jis yra Dievo mylimas. Jam taip pat kyla meilės ir dėkingumo jausmai. Jis jaučia, kad Dievas jam suteikė antgamtinės tikėjimo, vilties ir meilės dorybes.

Žinoma, ieškančiam tikėjimo gali išskirti Jėzaus dieviškumo klausimas. Čia dėl straipsnio apimties plačiau šio klausimo nenagrinėsime, galima tik paminėti daugelį faktų, įrodančių jo dieviškumą. Daugelis Senajame testamente paskelbtų pranašysčių apie būsimą Mesiją Jėzaus gyvenime beveik pažodžiui išsipildo. Evangelijos aprašytų Kristaus stebuklų joks paprastas žmogus negalėtų padaryti. Apie Kristaus dieviškumą kalbėta kalba jo paskelbtas nuostabus mokslas, apaštalų liudijimai, paties Kristaus pranašystės apie savo mirtį, prisikėlimą, apie Jeruzalės sugriovimą ir t.t. (plačiau apie tai paties autoriaus buvo rašyta "Laiškuose lietuviams" 1984 m., 335, 366 psl.).

V. Įsipareigojimas, laimėjimai ir dovanos

Įtikėjęs žmogus labai daug gauna. Iš Kristaus mokslo jis sužino ir iš jo elgesio mato, koks iš tikrųjų yra Dievas pats savyje ir bendraudamas su žmonėmis. Kristus, kaip žmogus, jam yra idealas ir pavyzdys, koks turi būti protingasis Dievo kūrinys, tikintysis žmogus. Tikint Dievą Tėvą ir jo Sūnų Jėzų Kristų, iškyla ir

Žemaičių Kalvarijos Marija

žmogaus įsipareigojimas didžiosioms vertybėms: tiesai, teisingumui, meilei, taikai, gėriui, grožiui. Už jų stovi Dievas — pats gėris, grožis, meilė, tiesos, teisingumo, taikos įkvėpėjas ir jų įgyvendinimo

galingas padėjėjas. Tada žmogus ne vien teoriškai išsipareigoja, bet ir praktiškai, gyvenimiškai. Mat tos vertybės suprantamos ir vykdomos santykiuojant su žmonėmis. O žmonės yra mylimi Dievo vaikai, Kristaus broliai, seserys, jo, dieviškojo vynmedžio, šakelės, jo paslaptingojo Kūno-Bažnyčios nariai.

Taip įtikėjęs žmogus daug laimi, gauna didelių dovanų, nors ir surištų su kai kuriom pareigom:

a. Gyventi pagal naujai gautą sąmonę, kad jis yra mylimas ir mylintis Dievo vaikas, jį išgelbstinčio Jėzaus Kristaus kovojantis talkininkas, jame gyvenančios Šv. Dvasios bendradarbis, didžiosios Dievo vaikų šeimos narys.

b. Jis turi turėti naujus principus ir motyvus — gerbti ir mylėti Dievą bei žmones, dorai elgtis, nors kartais dėl to reikėtų ir aukotis, kentėti.

c. Turėti naują laikyseną. Jis turi būti garbingas, pasitikintis, norintis ir besisiten-giantis padėti kitiems, ypač suvargusiems, neturtingiesiems. Turi būti dėkingas, ne-veidmainiškas, nesavanaudiškas, didžia-dvasiškas, mokąs pasiaukoti už kitus.

d. Turėti naujus siekius: įsistiprinti ir padėti kitiems įsistiprinti Dievo karalystėje, toje tiesos, teisingumo, meilės, taikos, malonės ir šventumo karalystėje. Jis turi jos siekti ir su didžia viltimi tikėtis tos karalystės paveldėjimo danguje.

e. Turi pradėti naują veiklą. Ji gana skirtinga ir tikslais, ir motyvais, ir priemonėmis nuo netikinčio žmogaus veiklos. Šv. Dvasiai padedant, žmogus gali pasidaryti pilnutiniu asmeniu, Dievo vaiku, kuris stengiasi uoliai darbuotis ir visuomenės, ir paskirų žmonių gerovei.

Norisi čia pabrėžti, kad Kristus po savo mirties ir prisikėlimo atsiuntė apaštalams ir pirmajai tikinčiųjų bendruomenei pažadėtąją Šv. Dvasią. Jis ir toliau ją siunčia per sakramentus ir kitais būdais. Šv. Dvasia taip pat veikia per savo septynerias

dovanas ir įvairias charizmas, prisijungdama prie tikinčio žmogaus veiksmų ir jam padėdama. Ji padeda tikintiesiems suprasti Šv. Raštą, pažinti Kristaus mokslą, tvirčiau tikėti ir mylėti Dievą. Ji stiprina Bažnyčią ir saugo nuo klaidų, veda, palaiko ir vis atnaujina.

Aišku, Kristaus įsteigtoji Bažnyčia yra ir dieviška, ir žmogiška. Ji yra dvasinė, antgamtiška tikinčiųjų bendruomenė, bet kartu ir žemiška žmonių institucija. Užtat joje gali reikštis ir reiškiasi žmogiškos silpnybės, klaidos, įvairios blogybės tiek paskirų jos narių gyvenime, tiek ir hierarchijoje. Tai reikia gerai suprasti ir nenusivilti, matant joje kai kurias negeroves. Kai kurie net mokyti žmonės, pastebėję tas negeroves, nustoja tikėti ir praktikuoti. Keista, kad jie vis tiek eina pas gydytojus, nors kai kurių gydytojų gyvenime mato daug negerovių.

Antgamtinis tikėjimas Dievu, nusigręžimas nuo blogio ir atsigręžimas į gerį, į Dievą Tėvą ir Jėzų Kristų, naudojimasis jų teikiamomis malonėmis ir dovanomis duoda jėgų tikinčiam žmogui atsilaikyti ar nugaleti taip dabar paplitusį praradimą pagrindinės krypties, būtinų normų ir gyvenimo prasmės. Taip pat padeda atsispirti alkoholiui, seksui, narkotikams, kriminaliniams nusikaltimams, depresijai, savižudybei.

Kuo stipriau žmonės tiki Dievą ir krikščionių mokslu persunkia savo gyvenimą bei pasaulėžiūrą, tuo labiau jie, ypač jaunimas, geriau supranta laisvę, autonomiją, šeimyninius ir visuomeninius santykius. Jie ryžtingai stoja už pagrindines žmogaus teises, už ekonominę bei kultūrinę pažangą. Visuomeniniame ir politiniame gyvenime jie ne tik veržiasi užimti aukštas, pelningas vietas, bet stengiasi nesavanaudiškai tarnauti žmonių gerovei.

Tad išvada — tikėjimas daro žmogų laimingą, užtat neišmintinga pasilikti žmogumi be Dievo.

Manome, kad su čia pateiktomis mintimis derinsis kažkur girdėta pasakėlė, pavadinta: „Žmogaus maištas prieš saulę“. Vis didėjant technikos pažangai, kartais moderniam žmogui peršasi mintis, kad pasaulis jau gali apsieiti be Dievo. Ši pasakėlė parodys, kad jeigu pasaulis negalėtų ilgai išsilaikyti be saulės, tai dar labiau — be Dievo. Red.

K artą žmogus išdidžiai tarė saulei:
— Pagaliau jau man nesi reikalinga, aš galiu apsieiti be tavęs!
— O kas tau duos šviesos ir šilimos? — nuolankiai paklausė saulė.

Pasipūtęs žmogus tuoj atkirto:

— Mano išradimai: elektra, akmens anglis ir nafta!

— Tebūnie tavo valia, — ramiai atsakė saulė ir nusileido.

Kitą rytą saulė nepatekėjo. Vidudienį dar tebemirgėjo žvaigždės juodame danguje. Žmogus buvo visiškai ramus. Bet po dvidešimt keturių tamsios nakties valandų jautė šaltį. Tada jis išdidžiai tarė:

— Rytoj daugiau anglių liepsiu mesti į krosnis ir uždegti daugiau elektros lempučių gatvėse bei keliuose!

Ir taip buvo padaryta. Bet antrą dieną susmuko nuo šalčio ir tamsos javai, nušalo medžiai ir kiti augalai. Tada žmogus tarė:

— Šinteriopai padidinsiu savo laboratorijų produkciją!

Ir tikrai padidino. Tačiau trečią dieną sušalo visas vanduo. Vandenynai tapo lygūs kaip stalas. Suledėjo upės ir ežerai. Iššalus vandeniui, neveikė nė elektros stotys, sustojo visos mašinos, visur viešpatavo šaltis ir neapsakoma tamsa.

Tada išdidžiai tarė žmogus:

— Pertvarkysiu elektros mašinas. Dabar jas varysiu anglimis ir nafta!

Ir taip buvo padaryta. Bet ketvirtą dieną pasibaigė ir anglis su nafta. Tada žmogus pradėjo kirsti ir deginti miškus, sudegino visus medinius baldus ir įrankius, tačiau šviesa negrįžo, nebuvo jokio judėjimo, o šaltis dar padidėjo. Tada žmogus pradėjo mesti į ugnį muziejų eksponatus, pinakotekų ir galerijų paveikslus, visų bibliotekų knygas, visus mokslo ir literatūros veikalus, išgelbėdamas tik tris: Homerą, Virgilijų ir Dantę. Norėjo bent kiek pasišildyti prie ugnies, kurioje degė *visa pasaulio kultūra*. Bet šilimos nerado. Tada jis metė į ugnį ir Homerą, Virgilijų, Dantę... Blykstelėjo vieną akimirką liepsna ir užgeso. Dingus paskutinei šviesos kibirkštei, žmogus krito žemėn ir verkė. Šaltis jam suparalیزavo kojas, rankas, pradėjo spausti širdį. Prieš užmerkdamas amžinai akis, žmogus jas išmeigė į žvaigždėtą dangų ir nuolankiai pasakė:

— Buvau kvailas.

Tada saulė vėl sužibo danguje ir pradėjo skleisti suledėjusioje žemėje šviesą ir šilumą. Reikėjo iš naujo atkurti mirusį pasaulį.

Taip, jei vieną rytą nepatekėtų saulė, tai visa pasaulio kultūra ir civilizacija žūtų per keletą dienų. Dar blogiau būtų, jei Dievas nusigręžtų nuo pasaulio bent vieną sekundę. Žmonija ir visas pasaulis pavirstų į nieką. Jeigu žmogus šiame gyvenime nenori pripažinti Dievo ir pakelia prieš jį maištą, kitame gyvenime tikrai nusiminęs turės ištarti — „Buvau kvailas“. Bet gal jau bus per vėlu. Amžino gyvenimo Saulė gal jam daugiau nepatekės...

EDITA NAZARAITE

Moraliniu aspektu Lietuva sparčiai keičiasi: žmonės įgauna pilietinės drąsos, pasitikėjimo savimi, pradeda reikalauti elementariausių teisių, įprastų civilizuotose visuomenėse. Nebebijoma priekaištauti kitados vos ne dievų statusą įsigijusiems partiniams valdininkams, kitoms valdančioms viršūnėms. Lietuviai pajuto atsakomybę už savo tėvynę, už savo praeitį ir už ateitį bei šiandieną. Visa tai džiugina. Tačiau ilgi ir sunkūs „deformacijų“ dešimtmečiai paliko pėdsakus žmonių mąstysenoje, nes inertiška galvosena yra stipri jėga. Šie simptomai pasireiškia įvairiais būdais.

Štai „Literatūros ir meno“ 52-me numeryje, skyrelyje „Septynios dienos“ aptinkame „įbaugintojo laikotarpio“ liekanas. Aptariama televizijos laida „Atgimimo banga“. Skyrelyje rašoma: „Vyksta rimtas pokalbis su žiūrovais. Staiga prof. V. Landsbergis priverstas atsakinėti į vieną, kitą, trečią... klausimą, žeminantį ne tiek jį, kiek mus visus, esančius klausėjų kailėje. Su pasigardžiovimu kai kas knaisiojasi piniguose, buto reikaluose ir t.t. Koktumo jausmą, aišku, kelia klausėjai ir jų klausimai“. Toliau priekaištaujama, jog tokie nekuklūs klausimai užduodami net TSRS Aukščiausiosios Tarybos deputatams, LKP CK sekretoriams, net Ministrų Tarybos pirmininkui. „Iš-kur visa tai?“ — klausama skyrelyje „Septynios dienos“ ir atsakoma: „Iš dvasinės ubagystės. Dėl itin žemos bendravimo kultūros“.

Šių pastabų autoriaus, kurio pavardė, deja, nenurodyta, norėtusi paklausti: „Ar iš tikrųjų taip? Ir nuo kada žingeidumas ar tiesiog paprastas žmogiškas smalsumas tapo žemos bendravimo kultūros rodikliu, net dvasine ubagyste?“ Išeitų, kad tas,

kuris žino mažiausiai, yra didžiausias dvasinis turtuolis...

Taip jau buvo įprasta, kad komunistinio režimo visuomenėse viskas buvo paversta į neperregimą paslaptį, kiekviename žingsnyje — draudimai ir tabu, o jau kokių klausimų iškėlimas ne taip seniai buvo vos ne antivalstybinis aktas. Ačiū Dievui, tie tamsūs paslapčių laikai traukiasi į šalį. Juk nuo lietuvių tautos ilgus dešimtmečius buvo slepiama jos pačios istorija, jos paminklai ir didvyriai, slaptoji Ribentropo-Molotovo sutartis, deportacijos, ekonominiai ir kitokie statistiniai rodikliai, archyvai ir t.t. Žmonės taip įjunko į paslaptis, kad net ir šiandien, šviesesnėm viltimis gyvenant, žmogiškasis žingeidumas lyginamas su dvasiniu skurdu.

Tuo tarpu Vakaruose visi, kas tik nori, žino savo prezidentų algų dydį, kiek ir kokius jie turi namus, kaip mėgsta leisti laisvalaikį ir kiek kainuoja puošnios jų žmonių suknišos. Savaitiniame žurnale „Time“ sausio mėn. buvo surašytos algos, kurias gauna JAV kongresmenai, o taip pat ir jų privilegijos: didžiulės pensijos, nemokama sveikatos drauda, nemokami tolimų nuotolių telefoniniai pasikalbėjimai, Vašingtono gatvėse nemokamai statomi jų automobiliai ir kitos lengvatos. Straipsnio pabaigoje autorius klausia skaitytojų nuomonės, ar tai ne per dideli pinigai ponams kongresmenams. Amerikoje niekam ir į galvą neateitų apšaukti žurnalistą žema kultūra. Laisvajame pasaulyje yra įprasta žinoti viską. Nes kuo daugiau visuomenė žino, tuo lengviau ji gali kontroliuoti savo valdančiąsias viršūnes. Tai ir yra viena iš demokratijos prielaidų.

KRIKŠČIONIS GYVENIMO KELYJE VYTAUTAS KASNIŪNAS

Švęsdami Motinos dieną, išgyvename daug dvasinių ir širdies meilės jausmų, lūpomis išsakome daug gražių gyvų žodžių, rašydami išliejame savo sukauptus poetinius nusiteikimus, atidarome restoranų duris (patys gerokai pasmaguriuodami), gražiai išpuošiame dovanų dėžutes.

“Ko ji daugiau nori?” — kalbėjo ne viena duktė apie motiną, anūkė apie senelę, girdėjo tuos žodžius mažytė mergaitė... Pasigiria ir vyrai: “Nesigailėjau pinigų, visi žinos, kad labai prabangiam restorane pietavome...”

O ji nori, kad visa, kas buvo sukaupta vienoje dienoje, iškilmingoje Motinos šventėje, tas prašmatnumas ir prabanga, tie išlieti jausmai su šypsena būtų padalinta tarp 365 dienų...

— Kiek daug gražių ponių ir ponų, koks šaunus jaunimas, kokie jie puošnūs, malonūs, kiek daug šviesių šypsnių, juoko, pompastiškumo, — sako užmirštai vieniša senutė, senelių namuose lėliškai išpuošta, išdažyta... (Daug senelių turi gyventi jiems skirtuose namuose, nes jiems reikalinga mediciniška ar ypatinga priežiūra),

— Kodėl vaikai tokie žiaurūs, — kartą man Lietuvoje sakė senutė motina, buvusi turtinga ūkininkė, pavyzdingiausia plačioje apylinkėje, tuo metu uždaryta sename ūkio name, pelėsiais dvokiančioje kamaroje.

Vaikai, tėvų pinigais įsikūrę naujame, gražiam pastate, guodė save ir kitus, kad mama su tėčiu nori gyventi name, kur jie gimė ir visą amžių gyveno.

Šeima sekmadieniais važiuodavo į bažnyčią, susėdę puošnioje karietoje, pasikinę dvejetą gražių arklių su puošniais pakinktais. Senelius palikdavo ūkio priežiūrai, esą jiems malonu su

Šiluvos Marija

galvijais pabendrauti... Bažnyčioje jie sėdėdavo pirmose klaupkose, brangius rožančius tarp pirštų vartydami, vis į sakyklą akis įbedę, ne tiek Dievo žodžio klausydami, kiek laukdami, bene klebonas vėl paminės jų pavardę, papuoštą iš tėvų paveldėtu bažnyčios maršalkos titulu.

O kai po pamaldų išskubėdavo namo važiuoti, kad kiek galima daugiau žmonių

juos pamatytų, nuo šventoriaus su vėju sklisdavo žodžiai: "Tai kaip gražiai gyvena jaunieji Karkliai! Tėvai pagailėdavo sau gardesnio kąsnio, vis vaikams aruodus kraudami, o dabar senatvėje vaikai pagaili jiems šviesesnio kambario, meilės trupinėlių..."

Ir Karklių vaikai žaisdami statys namus sau gyventi, palikdami tėvams senuosius... Meilės jausmas paveldimas, perduodamas iš kartos į kartą... Medicinos išradimai vis daugiau ir daugiau išgydo paveldėjimo ligų, o Katalikų Bažnyčia jau beveik 2.000 metų gydo tėvų meilės jausmų paveldėjimo ligą ar įprotį: "Mylėk savo artimą, kaip pats save".

Mūsų kalbose ir jausmuose religinė visų motina yra Dievo Motina, mes jos dukterys ir sūnūs, jos garbei ir meilei paaugotės ir mūsų kraštas. Ji yra Lietuvos globėja.

Mūsų tautinė motina yra Tėvynė. Ji visados gyva mūsų nakties sapnuose ir dienos kelyje. Lietuvėle mūsų brangiausia, tik Tu gyvuok! Mes esame Tavo gyslose tekantis kraujas. Tavo širdis iš mūsų ląstelių sudėta, ritmingas kraujo judėjimas tvinkčioja vienu ritmu nuo gimusio kūdikio iki šimtamečio senelio širdies. Dievas Tau paskyrė amžiną gyvenimą. Juk nemari šimtmečių šimtmečius išgyvenai, kardu ir plunksna, mokslo šviesa laisvę gynei. Tavo vaikai, ir herojai, ir genijai, svetimus kraštus valdė, jiems naujo gyvenimo kelius tiesė, net savęs išsižadėdami, kitais rūpinosi. Ilgus šimtmečius išsilaikė Lietuvėlė, kitoms tautoms kaimynuose įsikūrus, nes žmonės ją labai mylėjo. Savo žemę vaižgantiškai mylėjo, nors tu, grumsteli, ir juodas, ir purvinas buvai, bet vis tiek savas, mylimas.

Mylėkimės ir mes tarpusavyje, sesės ir broliai! Nemeskime akmenų į kitus, prisirankioję savo kieme, neskaičiuokime kitų nuodėmių, savųjų neišsakę... Kiek daug laiko praleidžiame, kiek daug energijos

išsekvojame, badydami pirštais į kitus, lipdydami savas patriotizmo pilis, kitų griauiname. Motinėle Lietuvėle, tu viską matai, girdi, žinai, tu atjauti, kaip mums sunku kalbėti viena kalba, kurią visi suprastume. Kaip širdžiai gera, kai pagalvoji, kad tai buvo užvakar, gal dar ir vakar, bet šiandien, išsigydę tėvynės meilės vaistais, jau kitaip jaučiamės ir kalbame, o rytoj, apie vieną trispalvę susibūrę, ir viena visiems suprantama kalba kalbėsime. Tik, Dieve, mums padėk!

Religija ir tikėjimas — tai lyg pėdos, įmintos gyvenimo kelyje. Vieni jas palieka tartum pajūrio smėlyje įmintas, kurias netrukus vėjas užpučia ar vanduo nuplauna; kiti įminame pėdas molėtame kelyje, palikdami žymes ir išsinešdami prikibusį molį; tretį palieka galias pėdas, įmintas naujai išlietame ir dar nesukietėjusiame cemento. Vėlesnieji praeiviai dar suskuba įminti nežymias pėdas cemento paviršiuje, o kiti jau kaukši batų pėdas sustingusiame cemento kelyje. Juos kartais seka religijos ir tikėjimo pėdos, pasivijusios tyliais žingsniais, o kai kada atslenka garsiu bildėjimu, lyg pakaustę kulnis geležimi. O kiek daug kartų gyvenimo kelyje mus pasiviję, lyg vėju prašvilpę žingsniai, ėję mūsų kairėje ir dešinėje, kiek daug kartų jie ėjo šalia mūsų iš dešinės ir kairės. Vieni tripseno mažais žingsneliais, dairydami į šalis, lyg paklydę gyvenimo kelyje, kiti tryptelėja, žymėdami kojos pado smūgius į cementą.

Man labai patiko vieno kunigo pamokymas. Jei skubėdamas nesuradai laiko pasimelsti, tai nors pasakyk labą rytą Jėzui, kaip neužmiršti pasakyti kitiems. Suraskime trumpą valandėlę laiko paklausti save, kokiame kelyje ir kaip giliai įmintos pėdos mūsų religiniame gyvenime, ar tikėjimas yra mūsų palydovas, ar mes siekiame gilesnio išprusimo dvasiniuose reikaluose. O gal mūsų dvasinis gyvenimas prilįgsta rožių krūmui:

mus vilioja rožių kvapas, žiedų spalva, bet bijome nusiskinti, nes kotas labai spygliuotas. Reikia mokėti jį nulenkti. Reikia taip pat įdėti daug darbo, pastangų, auginant rožių krūmą. Be geros žemės, reikia krūmą laistyti, maitinti trąšomis, apsaugoti nuo visokių kenkėjų. Ir tikėjimo bei religijos srityje gal daug nepasižymime, nes reikia daug pastangų, daug darbo valandų.

Daug rašoma knygose ir spaudoje apie krikščionių apaštalavimą, evangelizavimą, katekizavimą. Apaštalavimo kelias nėra lengvas. Kun. Kenneth Boyack, paulistų Evangelizacijos draugijos vedėjas rašo: "Svarbu kalbėti apie savo asmeninį tikėjimą. Kiekvienas katalikas turi ką pasakyti. Visi galime pasidalinti, kaip mes matome save santykiuose su Kristaus misija žemėje. Bet, apie tai pagalvojus, dažnas mūsų išsigąsta, bijodamas, kad kitas nepamanytų, jog save laikome šventesniais už juos". Mūsų tarpe kartais girdimas pasakymas: "Jis nori būti šventesnis už popiežių". Norėti dar nėra blogybė, bet kai pasako, kad "jis mano esąs šventesnis", tada tikrai žmogus išsigąsta, kad apie jį taip galvojama.

Reikia išsigąsti, kai išgirsti rutininį įsigalėjusį paprotį skirstyti štampuotą religinį laipsniavimą įvairioms pasaulėžiūroms. Jei tu esi ateitininkas, frontininkas, krikščionis demokratas, tai tau skiriamas aukščiausias religinio tikėjimo laipsnis, o jei tautininkas, neolituanas, skautas — žemesnis laipsnis; na, o jei liaudininkas — pridės dar minusą, o jei socialdemokratas — du minusus.

Toks aklas sekimas įsisenėjusiu šablonu atbaido pasauliečius nuo apaštalavimo, evangelizavimo, o kartais iš dalies ir nuo katekizacijos — įsijungimo į bendrą saviauklą dvasiniame gyvenime. Toks sustabarėjimas yra gyva išraiška, kad Kristaus vynuogyne ne visi yra lygiai vertingi darbininkai. Toks sekimas atgvyvenomis, anot kun. Boyack, atbaido dalyvauti

Pažaislio Marija

susikaupimo dienose, o dalyvaujantiems pritrūksta drąsos klausti apie tikėjimą. Mes daromės teisėjais, klausdami, kodėl ateitininkas neina į bažnyčią, o atėjęs ne-

priima Komunijos. O anas, ir šiekios, ir tokios partijos, eina kryžiaus kelius. Dievui didelę garbę duotume, jei tokių šokiravimų nedarytume. Neškime savo auką prie altoriaus ir ja dalinkimės su visais (paskaitykit knygą "Say but the Word", Theodore E. Dason, Paulist Press).

Tėvelis pasakojo, kad atvykęs atostogų į tėviškę Universiteto rektorius prof. V. Čepinskis uoliai lankydavo bažnyčią. O vietos socialdemokratai jį pirštais bado-davo ir, norėdami su juo pasikalbėti, šventoriuje laukdavo, kada jis išeis iš bažnyčios. Čepinskis buvo didelis tolerantas ir savo paskaitose kartais cituodavo Šv. Raštą. O korporacijos Neo-Lithuania garbės narys Vaižgantas kartą pasakė: "O kas gi aš esu, jei ne romantikas tautininkas, trečiojo ordino tretininkas".

Andai vienas man pasakojo, kaip jis organizavo uždaras vyrų rekonlekcijas. Jam paskambino Albinas Dzirvonas ir paprašė talkos surengti rekonlekcijas. Kun. G. Kijauskas, S. J., sutiko joms vadovauti ir pasirinkti vieta Barringtono priemiestyje, jėzuitų namuose. Dalyvių kvietimas už-truko dvi savaites. Laimei, abu organizatoriai susirgo gripu, tad turėjo daug laiko skambinti telefonais dieną ir naktį. Jiedu buvo sudarę sąrašą vyrų, kuriuos pažinojo, taip pat pasinaudodami organizacijų kartotekomis. Prikalbinti buvo nelengva. Vienas skambina pažįstamiems tautininkams ir kitiems. Tie sako: "Negi tu dabar imsi mus mokyti? Palik kitiems, geresniems". Skambina "geresniems". Gražiai atsako sūnaus krikšto tėvas ateitininkas: "Negi tu dabar imsi mums nurodyti tikėjimo kelią?" Vis dėlto atsirado 22 vyrai. Pavėlavę atvyko dar kiti keturi.

Rekonlekcijos praėjo labai gerai, visiems dvasiškai susikaupus. Kun. Kijauskas vedė pavyzdinčiai. Kai po rekonlekcijų kitą sekmadienį susirinkome pasitarti dėl ateinančių metų rekonlekcijų, visi entuziastingai sutiko. Reikėjo išrinkti organi-

zatorius. Buvusieji organizatoriai nusiskundė, kaip buvo sunku sukviesti dalyvius, todėl prašė, kad organizuotų kiti. Vienas iš dalyvių atvirai pasakė, kad gal bus geriau, jei rekonlekcijas organizuos ateitininkai. Pasiūlė ir du "stiprių pečių" vyrus, abu artimus katalikų spaudos redakcijai, žmones "prie plunksnos".

Laukėme pavasario, laukėme Velykų, o apie rekonlekcijas atskridę ankstyvieji paukšteliai — nė čir-vir-vir. Kartą po pamaldų Jėzuitų koplyčioje vienas šau-nolis dalino lapelius. Įsidėjau ir aš į kišenę. Po kiek laiko skambinu organizatoriams. Klausiu, kada prasidės rekonlekcijos.

— Gal kitais metais, — atsakė.

— Kodėl? — susirūpinęs klausiu.

— Nė vienas mums nepaskambino, — pasakė, rodydamas nepasitenkinimą.

— O ar judu skambinote? — vėl klausiu.

— Tie žmonės be sąžinės, jeigu perskaitę tokius gražius žodžius, nemalonėjo net mums atsakyti, — susijaudinęs atrėžė.

Išgirdęs tokį pasakymą, supykau. O kai išsikalbėjęs sužinojau, kad ir patys organizatoriai negali rekonlekcijose dalyvauti, gražinęs vėl jo pakištą lapelį, riktelėjau:

— Ir judu abudu be sąžinės!

Taip ir likome tais metais be uždarų vyrų rekonlekcijų, neatsidarė jų durys nei ateinančiais metais, nei po 10 metų, nei šiais metais. Taip ir pasiliko vyrai zulintis po amerikiečių parapijų rengiamas rekonlekcijas.

Gal dabar aiškiau, kodėl vyrai neturi uždarų rekonlekcijų. Ir neturės, jeigu mūsų galvosena nepasikeis.

• Vilniaus katedroje mišios bus kasdien tris kartus, o sekmadieniais — keturis kartus. Katedra labai gražiai suremontuota, ir statulos atstatytos valdžios lėšomis. Suremontavus Šv. Kazimiero koplyčią, kovo 4 d. bus šv. Kazimiero relikvijų pernešimas.

LAIŠKAI, LAIŠKAI...

DALIA STANIŠKIENĖ

Skubu namo iš darbovietės. Suplanuota greita vakarienė (pasitenkinsim “likučiais”), o paskui — malonus vakaras: eisim į teatrą! Vos įlėkus per duris, numetu raktą ir rankinuką ant stalo ir einu pažiūrėt į laiškų dėžutę. “Draugas”, sąskaitų vokai ir...yra! Laiškas iš draugės ir mėlynais-raudonais krašteliais — iš Lietuvos! Nekantriai atidarau ir skaitau, maišydama puode vakarykščią sriubą. Ryte suryju draugės žodžius, kai kada nusišypsodama, o kartais ir balsu nusijuokdama: pasirodo, ir jos anūkėlis toks pat gudrus, kaip ir mano! Skaitydama laišką iš Lietuvos, ašarą nubraukiu... Beruošiant salotas jau dėstosi mintys, ką rašysiu, atsakydama į abu. Bet ne šį vakarą — einam į teatrą! Ryt rytė rašydama galėsiu ir apie matytą vaidinimą mintimis pasidalinti. Juk tik atverdami kitam širdį, pasakydami kaip jaučiamės apie kasdieninius išgyvenimus, suartėjame.

Laiškai, laiškai... Kasdien jų laukiu ir kasdien rašau. Tai lyg dviejų krypčių gatvė: negali grįžti, pirmiau nenuvažiavęs. Nelauk, jei pats nerašai! Laiškų pasikeitimas su draugais, giminėmis, universitetuose ar kituose miestuose gyvenančiais vaikais — būtinybė. Pigiau ir geriau negu net trumpas pokalbis telefonu. Žinoma, reikia ir telefoninių pokalbių. Bet kalba pasibaigė, ir viskas. O laišką gali vėl, ir vėl paskaityti, naujų minčių ten atrasti. Neseniai iš Tėvynės gautame laiške skaitau: “Karts nuo karto perskaitome jūsų laišką — jūs gal jau ir pamiršote, ką mums rašėte...” Tikrai pamiršau, o jie dar vis skaito. Tie laiškai mūsų ryšį stiprina, o dabar, su visom permainom, jie dar svarbesni ir įdomesni.

Yra laiškų, kuriuos gal sunkiau parašyti, rečiau prie jų prieinam, tačiau jie

Centrinės dekoratyvinės lentynėlės, jungiančios koplytstulpius, Trijų kryžių ornamentas

labai svarbūs, o kartais ir lemtingi. Tai laiškai laikraščių redaktoriams, valdžios pareigūnams, įstaigoms ir institucijoms koku nors svarbiu klausimu. Esame linkę galvot, kad mano balsas, mano žodis — mažavertis ir nereikšmingas. Bet tai tik būdas išsisukti, pateisint savo tinginį ir palikt “kitiems, kurie turi daugiau laiko...” Esu įsitikinęs, kad joks laiškas neužima tiek laiko, kad būtų apleista kas nors kitas; ir nėra žmogaus, kuris nerastų kelių mi-

TRYS ELEGIJOS

1. SENAME DVARE

*Senojo dvaro takais
dar tebevaikštau —
užžėlę jie;*

*sudžiūvusi žolė
nuolankiai lenkias,
nurodo kelią
į namus.*

*Klausaus balsų,
atklystančių
anapus metų...*

Tylu.

*Ir baltųjų rožių
sidabrinės akys
nežiūri į mane.*

2. IŠVILKIMAS

*Išvilko tave vėjai,
lietūs apiplėšė —
žydėt žadėjai
ir štai —
šilkinį apsiaustą
priverstinai paklojai
ant žolės, ant tako,
ant išpurentos žemės.
Apnuoginta esi,
Sibiro obelaite.*

Ona Mikailaitė

*Atsiremiu
į tavąjį kamieną —
juodą, šiurkštų
ir mąstau:
kaip bus man
be vestuvinio drabužio?*

nučių kad ir labai užimtojų savo dienoj
laiškui ar laiškeliui. Ne laiko neturėjimo
čia klausimas, bet noro. Kartais gal ir sava-
naudiškumo. Juk visiems smagu gauti
laišką, o parašyti atsakymą ne visi pri-
siruošia.

Kitas argumentas: turiu svarbesnių
darbų. O ką jau taip svarbaus per tas keletą
minučių, kurias paskiriam laiško rašymui
padarom? Na, gal nukentėtų kokia televi-
zijos programa. Bet susiplanavus dienos
darbus, viską galima suspėti. Žinoma, čia
įeina ir vertybių klausimas. Kas svarbiau?
Ar pasėdėt ir pažiopsot į nereikšmingus
vaizdus (poilsio po darbo vardan!), ar
pradžiugint kitą žmogų keliais parašytais
žodžiais, kurie gal kaip tik tą dieną jam bus
reikalingi?

Kartą vienas daktaras, impulso pa-
gautas, parašė trumpą padėkos laiškeli

savo vaikystės dienų mokytojai, kuri
padarė didelę įtaką jo gyvenime, jį
skatindama ir juo pasitikėdama. Netrukus
grįžo drebančia ranka rašytas atsakymas:
“Žodžiais sunku pasakyti, ką tavo laiškelis
man reiškė. Aš jau per 80 ir vieniša, kaip
tas paskutinis rudens lapas... Mokiau vai-
kus daugiau kaip 50 metų, ir tavo laiškas
— vienintelis padėkos laiškas, kurį gavau.
Jis mane pradžiugino daugiau, negu bet
koks įvykis per eilę metų...”

Net nepagalvojam, kiek gali reikšti
laiškas vienišam žmogui, kortelė su keletu
paskatinančių žodžių ligoniui, savu, šiltu
žodžiu užuojauta artimo žmogaus ne-
tekusiam ar laiškas kaliniui, kuriam galbūt
tai bus daugiau negu saulės spindulys ar
duonos kąsnis tą dieną... Ar rašytas
padėkos žodelis už paslaugą, dovanėlę,
parodytą širdį... O kur dar meilės pa-

3. PRALAIMĖTA

*Žolėje po medžiais
rūdija mano kovos ginklai.
Lašnoja lietūs rudeniniai,
pavasario rasa drėkina
plieną trupantį—
jis dyla,
išdils ir randai,
nebeliks žymės,
jog mūsų būta...*

*Tiktai miglotą rytą
vis vaidenas man
kraujo
tiršti lašai.*

reiškimas brangiam žmogui — parašytas, ne tik žodžiu pasakytas...

“Aš laiškų rašyt nemėgstu! Bepigu tau — tau tai suteikia malonumą!” Tokiam argumentui tėra tik vienas atsakymas: pamėgstam tą, ką nuolatos darom. Niekas negimė mėgdamas slidinėt, dviračiu važiuot, skaityt ar virt. Pirmą kartą leidžiantis nuo snieguoto kalno ir nukritus į pusnį, turbūt nebuvo didelio malonumo... Ar nusibalnojus kelius, mėginant išsilaikyt ant dviračio... Pirmas laiškas redaktoriui gal ir prakaitą išspaudė, bet pavykus išspausdinti laišką milijonus skaitytojų turinčio laikraščio ar žurnalo skiltyse — atpildas už pastangas ir paskatas vėl rašyti.

Laiškai, laiškai... Tiek daug gerų priežasčių juos rašyti! Visų net suminėti neįmanoma. Be to, turiu baigt: girdžiu laiškanešį prie durų!

LIETUVOS ATGIMIMAS IŠEIVIJOJE

(Dideli planai ir maži užmojai)
JUOZAS KONČIUS

Lietuvos atgimimo ir persitvarkymo banga, perėjusi visą kraštą, nelieka be atgarsio ir tarp plačiame pasaulyje išsisklaidžiusių lietuvių. Jei per daugelį metų išeivijoje buvo dirbama ir planuojama dėl lietuvių išlaikymo gyvenamajame krašte bei Lietuvos reikalų kėlimo tarptautinėje plotmėje, progų tiesiogiai padėti savam kraštui nebuvo daug. Tačiau reikia pripažinti, kad asmeniniai ryšiai su giminėmis ir pažįstamais, paremiant juos materialiai, o vėliau, atsiradus daugiau galimybių, apilankant juos tėvynėje, neliko be pėdsakų. Net ir kritiškai nusiteikusi tautiečių dalis šiandien jau sutiks, kad santykiavimas su broliais tėvynėje buvo ir naudingas, ir būtinas.

Per praėjusius metus įvykiai Lietuvoje ne tik išjudino visą Lietuvą naujiems uždaviniams, bet teikia daugiau galimybių ir mums, išeivijoje, padėti savam kraštui ir pereiti iš dalinės stagnacijos, gal ir ne visada dėl mūsų pačių kaltės, jau į konkretesnę veiklą.

Gyvenantiems arčiau didesnių lietuvių centrų beveik nuolat tenka susitikti ir išgirsti ne vieną aktyviai besireiškiantį Lietuvos atgimime tautietį, kurie, atvykę į šį kraštą, supažindina mus su paskutiniais įvykiais Lietuvoje — jų darbais, rūpesčiais, bendradarbiavimo galimybėmis ir talka, kurios jie laukia iš mūsų.

Amerikos Lietuvių Bendruomenės Krašto valdyba pirmoji kreipėsi į visuomenę, ragindama sutelkti ketvirtį milijono dolerių konkretiems uždaviniams, kuriuos reikėjo neatidėliojant įgyvendinti. Vienas iš jų buvo parūpinimas tinkamo popieriaus, kurio kažkodėl pritrūko kaip tik tam tikslui, kad būtų galima neati-

dėlioiant perspausdinti dr. Šapokos Lietuvos istoriją. Buvo numatyta ir kitų neatidėliotinų įsipareigojimų. Atsiliepta į šį skubų reikalą gan dosniai iš visų lietuviškų sluoksnių.

Be didelių užmojų, kurių imasi lietuvių bendruomenė, jau pastebime ir daugelį kitų daugiau ar mažiau organizuotų vienetų, kurie imasi iniciatyvos sukaupti finansinę paramą savo tautiečių bendriems darbams gimtajame krašte paremti. Kaip spaudoje buvo rašyta, tokią paramą jau planuoja skautai, ateitininkai, sporto darbuotojai ir kiti vienetai. Visa tai yra prasminga ir būtina, nes bent šiuo metu tiems užmojams remti nei iš Lietuvos Fondo, nei iš Tautos Fondo paramos negalima tikėtis. Patirtis rodo, kad kai kada privati ar bendraminčių sutelkta iniciatyva gali daug pasiekti. Reikėtų tikėti, kad ateityje ši individuali iniciatyva dar labiau gyvės ir gaus naujų impulsų įnešti savo dalį Lietuvos atstatymui.

Visi išeivijoje gyvenantys lietuviai yra daugiau ar mažiau susipažinę su padėtimi vietovėse, iš kurių jie, ar bent jų tėvai, yra kilę. Daugelyje šių Lietuvos kampelių bus ateityje statomi nauji ar atstatomi anksčiau stovėję, bet dabar nugriauti, mūsų tautos didvyriams paminklai. Yra nemažai vietovių, kur reikės atstatyti sudegusias bei uždarytas ir sugriautas bažnyčias ir koplyčias. Reikia manyti, kad ateis laikas ir mūsų kadaise buvusių kultūros židinių — vienuolynų atstatymui. Talkinant šiuose ir panašiuose reikaluose, individualinė asmens iniciatyva bus būtina ir gali būti labai reikšminga atsikuriančiai Lietuvai. Kol kas negalint tiesiogiai piniginių aukų į kraštą nukreipti, jas galima būtų laikinai telkti, kad ir mūsų bendrinėse organizacijose, kaip antai, Lietuvos Religinėje Šalpoje ar Balfė, nurodant, kuriam tikslui aukos skiriamos, kad, atėjus laikui, jos ten ir patektų. Tačiau tam iniciatyvos reikia imtis dabar ir atlikti savo užduotį.

Mano pasaulėžiūra

Vaiva Vygantaitė

Gyvenant toliau nuo miesto, nuo lituanistinės mokyklos, tenka važinėti ilgas distancijas, todėl turiu daug progų pamąstyti. Matau taksiukus, dažytojus, modeliuotojas, bėgikus ir pėsčia keliaujančius žmones. Kiekvienas jų yra dalis pasaulio. Kiekvienas labai skiriasi vienas nuo kito. Kiekvienas turi savo gyvenimo tikslą.

Važiuoju ir mąstau. Matau greitai važiuojantį taksiuką, vežantį keliauninkus. Pradėjau galvoti: ar vairuotojas skuba, ar tie žmonės kur nors skuba? Jeigu jis skuba, tai kur? Gal pas savo šeimą? O jeigu ne pas šeimą, tai gal paimti

Lietuvių bendruomenės užsimotas lėšų telkimas, reikia manyti, tęsis ir toliau, nes kitaip ir būti negalėtų. Gal tektų tik pagalvoti, ar nevertėtų šiam tikslui skirti kasmet gruodžio ir sausio mėnesius, kad kiekvienas lietuvis, neišskiriant ir mažųjų, galėtų atiduoti Lietuvai savo Kalėdinę dovanėlę. Šalia didžiųjų užmojų, kuriems ryžtasi mūsų bendrinės organizacijos, jei prie jų jungsis ir įvairūs klubai, kurių taip apstu mūsųose dar ir šiais laikais, o taip pat ir pavieniai asmenys imsis iniciatyvos aktyviau pasireikšti savo numatytų tikslų įgyvendinimui, tada galėsime laikyti save atgimstančios Lietuvos bendro darbo talkininkais. Dideli planai ir maži užmojai — visi jie yra svarbūs atgimstančiai Lietuvai ir visi reikalingi.

daugiau žmonių, užsidirbti daugiau pinigų? Ar jis turi kiek laiko paskaityti, pailsėti ir pamąstyti? Gal jam patinka šis darbas, nes važinėdamas turi progą pamatyti įvairias miesto dalis, kartais gal net apylinkes. O gal jis važinėja tik dėl to, kad užsidirbtų pinigų savo šeimai išlaikyti? Ir vėl galvoju — ar tikras darbo tikslas tik užsidirbti pinigų? Nemanau. Man atrodo, kad, jeigu žmogus dirba, tai tas darbas jam turi patikti. Gyvenime pinigai nėra viskas. Už pinigus negalima visko nusipirkti. Už juos nenusipirksi meilės, džiaugsmo ar vilties. Kartais pagalvoju, kad, jeigu tik žmogus dirba geram tikslui ir stengiasi, Dievas jam padės. Ši mintis mane nuramina.

Kartą teko pamatyti gatve einančią gražiai, moderniai apsirengusią moterį. Negalėjau sustoti į ją ilgiau pažiūrėti. Pagalvojau, kad gal ji kokia modeliuotoja. Ji tokia liekna, plona, jos figūra tokia graži. Ar jai nesunku tokią figūrą išlaikyti? Kiek ji per dieną valgo? Kai jos šeima valgo, ar ji išeina iš kambario, ar ji sėdi su visais ir žiūri, kaip jie valgo? Kiek ji laiko praleidžia, rinkdamasi drabužius, kaip ilgai sėdi prie viedrodžio? Ar jai tai nenusibosta? Kiek ji mokslo pasiekusi, koks jos išsilavinimas? Gal ji iš tikrųjų labai protinga, gal ir laiminga? Vyresnieji žmonės mums vis primena — laikas bėga, žmonės keičiasi. Tikiuosi, kad ji dvasiškai pasiruošusi šiam pasikeitimui ir nenusivils, kai jai tai atsitiks. Norėčiau tikėti, kad šie paviršutiniški žaidimai nėra svarbiausi užsiėmimai jos gyvenime.

Toliau važiuojant, pamačiau bėgiką. Pradėjau mąstyti — kodėl jis bėga? Ar jam patinka bėgti, ar jis bėga sveikatos sumetimais? Kartais tie visi sporto užsiėmimai yra labai perdėti. Sportuoti — tai labai gerai, bet jeigu sportas ir išvaizda yra tau pirmoje vietoje, tai dažnai bus apleisti svarbesni dalykai.

Atsiradus miesto centre, matyti susikūprinę benamiai. Gaila į juos žiūrėti. Kas jiems atsitiko, kad atsirado tokioje padėtyje? Ar alkoholis, ar narkotikai juos išvijo į gatves? Gal trūko meilės, šilimos namuose? Kaip jiems galėčiau padėti? Jeigu būčiau Motina Teresė, jei būčiau dvasiškai stipri, turėčiau pakankamai jėgų kiekvienam padėti, juos pasaugoti, gydyti, pripažinti, kad kiekvienas žmogus yra Dievo sutvėrimas, Dievo mylimas vaikas. Kaip jie

tada jaustųsi? Turbūt daug geriau. O gal net sugrįžtų į namus.

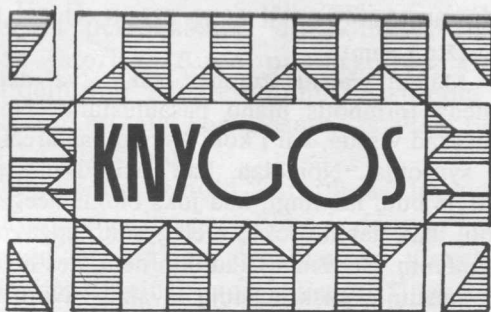
Matant įvairius žmones, sukasi vaizdai ir padeda formuotis mano pasaulėžiūrai. Norėčiau, kad visada, kai į kokį žmogų pažiūrėčiau, jis šypsotųsi. Norėčiau, kad visi visame pasaulyje būtų laimingi, kad joks blogis neegzistuotų, kad nebūtų jokių melagysčių, apgavimų ir žudynių. Bet žinau, kad taip nėra, nes matau nuliūdusiųjų, nuskriaustųjų išvaizdą. Norėčiau jiems padėti, juos pakalbinti, paguosti ir priminti, kad viskas bus gerai. Nė vienas nesame užmiršti ir neturime užmiršti, iš kur mūsų gyvybė. Tai tikra Dievo dovana! Tą dovaną gavome iš Dievo. Dievas yra mūsų Tėvas, mūsų Sutvėrėjas. Dievas mums suteikė šią brangią gyvenimo progą. Bet, gavus šią dovaną, kyla klausimas: kokia yra mūsų gyvenimo pareiga? Kiekvieno žmogaus pareiga ir uždavinys yra save tobulinti ir geriau pažinti Dievą. Dievo pažinimas mums padeda krikščioniškai elgtis, galvoti apie kitus, jų neapleisti, visiems padėti. Ir taksiuko vairuotojas, ir modeliuotoja, ir bėgikas, ir benamis, ir mes visi turime būti Dievui dėkingi už tą dovaną ir stengtis krikščioniškai gyventi, nes tik Kristus mums padės tobulintis ir džiaugtis gyvenimu.

• Jonas Paulius II birželio mėnesį lankys Skandinavijos valstybes: Norvegiją, Islandiją, Suomiją, Daniją ir Švediją.

• Arkiv. M. Reinio artimieji ir gerbėjai buvo nuvykę į Vladimirą, kur apie 1947 m. buvo jis nužudytas. Deja, jiems nepavyko surasti jo palaikų, o norėjo pargabenti į Lietuvą.

• Lietuvoje rūpestingai sekama išeivijos spauda, net ir mažesni leidiniai. Clevelando parapijos laikraštėlio "Mūsų žingsniai" leidėjai gavo Kauno lietuvių draugijos "Lituanica" atvirutę su tokiu sveikinimu Vasario 16 proga: "Sveikiname 'Mūsų žingsnių' darbuotojus Lietuvos nepriklausomybės dieną ir linkime, kad Jūsų leidinys pasitarnautų išsaugoti lietuvių kalbą ir kultūrą lietuvių išeivijos kartose".

• Lojolos medicinos mokykla, veikianti Stritch vardu, Čikagoje, įsivedė geriatrijos kursą, kuris paruošia gydytojus padėti senovo amžiaus žmonėms. Tokį kursą dar nedaugelis medicinos mokyklų turi, o senelių procentas vis auga.

Įrėmintas skausmas

(J. Kraliausko apysaka "Vėlinės")

Alė Rūta

Dedikuota: Nesuskaitomiems 1940-1953 m. pirma laiko po vėlna karstuose ar kolektyvinėse duobėse be karstų.

Ir Jurgio Gliaudos romanas "Agonija" (1965 m. "Nidos" leid.), ir Juozo Kraliausko apysaka "Vėlinės" (1988 m. autoriaus leid.) — istoriniai veikalai. "Agonija" — tikslios datos, posėdžiai — valandų tikslumu... J. Kraliausko daugely savo istorinių romanų (kaip "Titnago ugnis" — 1962, "Vaišvilkas" — 1971, "Tautvila" — 1973, — tiktai kelis suminint) irgi mėgsta ir sugeba istorinę tiesą autentiškai atvaizduoti; tačiau šioje apysakoje ne tiek datos, Lietuvos tragedijos įvykiai jam rūpi, kiek

nuotaika: ir okupacijų netiesa bei smurtas, ir psichologinė slėga visoje tautoje, žmonių įkalinimai, fizinės ir dvasinės kančios, nualinimas, daugelio baisi žūtis... Tai daugiau negu nuotais; tai žmogiška tragedija, tautos tragedija — tai neapsakomai sunki būklė, skausmas... Išniekintos mirtys, jų daug — išklojant kankinių kaulais plačius sibirų, prisotinant Lietuvos žemelę krauju, išstumiant daugybę iš tėvynės į užjūrius...

Pagrindiniai veikėjai — trys mokytojai, jų charakteriai literatūriškai užbrėžti, likimai realiai pavaizduoti. Vardai? Knygoje yra, bet pro jų skausmą, rodos, dingsta jie, nes švyti kankinių aureolės, tokios panašios begaline kančia, tokia bendra ir šurpi jaunos valstybės jaunųjų žmonių prapultis. Kankiniai, vėlinės... Beveik visa tauta verčiama kapinynu, jei ne fiziniu, tai dvasiniu... Nes stiprieji, ištikimieji idealams — žūsta, o silpnieji — pasidavėliai, šnipai — žūsta dvasiškai, jų mirtis ar merdintis gyvenimas — dar gūdesnis.

Knygos turinį sunku atpasakoti; reikia patiem perskaityti, nes tai lyg krauju užrašyta bolševikinių-nacinių priespaudų mūsų tautai istorija.

Knyga išleista labai skoningai: klasiškai paprasta ir meniška, patraukli. Spaudė Litho Art Limited Toronte, Kanadoje. Viršelio įrašai, atrodo, autentiški — autoriaus; tai tik paryškina knygos originalumą.

TRUMPAI...

- JAV ministerių kabineto lygyje yra šeši prezidento Bush administracijos aukštieji pareigūnai katalikai: Švietimo departamento sekretorius Lauro Cavoza, 61 m., energijos departamento sekretorius James Watkins, 61 m., Vidaus reikalų sekretorius Manuel Lujan, 60 m., Veteranų reikalų departamento sekretorius Edward Derwinski, 62 m., Baltųjų Rūmų įstaigos narkotikų kontrolės direktorius William Benneth ir kovai su tarša administratorius William Reilly, 49 m. Kiti keturi to lygio pareigūnai yra episkopai, trys metodistai, du presbiterionai, vienas krikščioniškojo mokslo, vienas mormonas, vienas žydas ir vieno religija biografijoje neapžymėta.

- Benediktinė seselė Patricia Crowley, direktorė Howard bendruomenės humanistinio centro Čikagoje, laimėjo Čikagos bendruomenės stipendiją 70.000 dolerių. Tokia suma skiriama, kad galėtų savo vietoje pasamdyti kitą vedėją ir turėtų iš ko pagilinti studijas ir pakeičiauti, siekdama steigti naujus centrus, kuriuose rastų pagalbos neturtingos ispanų kilmės ir juodukės moterys.

- Reuterio, AP, prancūzų ir vokiečių spaudos agentūros plačiai perdavė įvykius Lietuvoje ir pažymėjo, kad pirmą kartą Bažnyčios vadai viešai pasisakė už visišką Lietuvos nepriklausomybę. Agentūros perdavė Vilniaus vyskupo J. Steponavičiaus žodžius, pasakytus pamokslo metu, kad nepriklausomybės reikia siekti taikinga kova Mahatmos Gandi dvasia.

Kalba taisyklinga, stilius vaizdus. Tuolai-kinė Kauno išvaizda, gyventojų nuotaikos, bet kurios vietos ar įvykio vaizdas — taupiais brūkšniais nupiešti tikrai ryškiai, teisingai ir tikroviškai. Tai įgudusio rašytojo ir subtilaus kūrėjo braižas. Ir korektūros klaidų nepasitebėta.

Knyga vertinga istorinės tiesos turiniu, stilistine forma ir meniška išore. Autoriaus adresas: J. Kralikauskas, 1320 Kipling Ave, Islington, Ont. M9B 3N8, Canada.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Kazys Pabedinskas. NUO PLUNGĖS IKI MAROKO. Atsiminimai. Spaudė "Draugo" spaustuvė 1988 m. Iliustruota, 438 psl., kaina 10 dol.

Sem. Benelli. APSIAUTALAS. Keturių veiks-
mų poema. Vertė Balys Sruoga. Išleido Al-
gimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 7338
S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Balio
Sruogos keturiasdešimtą mirties metinėm
paminėti. Aplankas — Albinas Elskus. Kieti
viršeliai, 176 psl., kaina 8 dol.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH
IN LITHUANIA. No. 78. Leidžia Lietuvių ka-
talikų religinė šalpa, 351 Highland Blvd.,
Brooklyn, NY 11207.

ATEITIS. 1989 m. Sausis-vasaris. Vol.
LXXIX, Nr. 1. Redaguoja Danutė Bindokienė,
7155 S. Homan Ave., Chicago, IL 60629. Tech-
ninis redaktorius Jonas Kuprys. Administra-
torius Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento
Ave., Chicago, IL 60629. Leidžia Ateitininkų
federacija.

Pagaliau po ilgų klaidžiojimų ir merdėjimo
"Ateitis" atsistojo ant tvirtų kojų. Ypač reikia
džiaugtis, kad jos lietuvių kalba jau be jokių
"atsiekimų" ir "pramatymų"; jie, be abejo, bus
pakeisti "pasiekimais" ir "numatymais". Įves-
tas net kalbos skyrius su labai praktiškais,
naudingais patarimais. Žinoma, dar pasitaiko
viena kita korektūros ar neapsižiūrėjimo
klaidelė, bet linkėtina, kad ateityje ir jos
išnyktų. Jaunimas (bet ir suaugusieji!) dabar
galės iš "Ateities" mokytis taisyklingesnės lie-
tuvių kalbos.

NAUDININKO VARTOJIMAS

Naudininku paprastai nurodome daiktą ar
asmenį, kurio naudai ar nenaudai kas daroma.
Todėl jis ir vadinamas naudininku. Naudi-
ninkas lietuvių kalboje neturi labai daug
reikšmių, bet, jį vartojant, daroma palyginti
nemaža klaidų. Čia paminėsime dažniausiai
pasitaikančius suklydimus.

Dažnai naudininkas klaidingai vartojamas
su tokiais žodžiais, kurie reikalauja kitokio
linksnio, pvz.: *atitikti, sekti, tikėti, pasitikėti,
piktintis, reikšti pasipiktinimą, kreipti dėmesį,
įnešti (įdėti) indėlį, prisitaikyti, užjausti,
šykštus, panašus*. Kokių linksmių šie žodžiai
reikalauja, paaiškės iš pavyzdžių.

*Nuorašas atitinka originalui (= originalą).
Be reikalo jis seka šitiems kalbos pavyzdžiams
(= pavyzdžiais). (J. Jabl.) Tikėk man (= manimi).
Aš jo pažadams (= pažadais) netikiu.
Didėja nepasitikėjimas mūsų valdžiai (= valdžia).*

Kai *tikėti* reiškia *pasitikėti* kieno žodžiais,
vartojamas įnagininkas. Kai *tikėti* reiškia *būti
tikram, kad kas nors egzistuoja*, paprastai var-
tojamas galininkas, o po neiginio — kilmi-
ninkas. Pvz.: *Vieni žmonės tiki Dievą, kiti jo
netiki*. Žinoma, čia galima vartoti ir įnagininką:
Vieni žmonės tiki Dievu, kiti juo netiki.
Konstrukcija *tikėti į Dievą* greičiausiai bus at-
siradusi, verčiant iš lenkų kalbos religinius
tekstus.

*Visi pareiškė pasipiktinimą politikieriaus
varomai propagandai (= varoma propaganda).
Jis turėtų kreipti didesnę dėmesį savo sveikatai
(= į savo sveikatą).*

Kai tokiais atvejais vartojamas veiksmazodis ne *reikšti*, o *skirti*, tai tinka naudininkas, pvz.: *Mokytojas skyrė ypatingą dėmesį vaikų dvasiniam auklėjimui*.

Jis yra įnešęs didelį indėlį mūsų organizacijos gyvenimui (= į mūsų organizacijos gyvenimą). *Atvykęs į svetimą kraštą, turi prisitaikyti naujoms gyvenimo sąlygoms (= prie naujų gyvenimo sąlygų)*. *Visi užjautė nukentėjusiajam (= nukentėjusįjį)*. *Tas žmogus labai šykštus žodžiams (= žodžių)*. *Sūnus labai panašus savo tėvui (= į savo tėvą)*.

Turbūt nedaug kas padarytų klaidą, pavadinti netinkamą linksnį su tokiais veiksmazodžiais: *aukoti, dėkoti, grasinti, kenkti, pataikauti, vadovauti* ir pan., aišku, kad jie reikalauja naudininko. Bet vartojant šiai grupei priklausančių veiksmazodžių *atstovauti*, gal daugiau kaip pusė visų lietuvių jį klaidingai vartotų su galininku. Pvz.: *Susirinkime mergaites atstovavo Jūratė, o berniukų niekas neatstovavo*. Ši klaidingą sakinį taip reikėtų pataisyti: *Susirinkime mergaitėms atstovavo Jūratė, o berniukams niekas neatstovavo*. Taigi veiksmazodis *atstovauti* reikalauja naudininko; naudininkas vartotinas ir tada, kai būna neiginys.

Kai kurie (net ir rašytojai) su neigiamu bendratimi vartoja naudininką, bet bendrinei kalbai tai nepriimtina, pvz.: *Išėjusiems negrižti (= Išėjusieji negriš)*. *Vaikui neįveikti (= Vaikas neįveiks)* tokio darbo. *Jam bausmės neišvengti (= Jis bausmės neišvengs)*.

Nereikėtų vartoti veiksmazodinio daiktavardžio naudininko ten, kur užtenka veiksmazodžio bendraties, pvz.: *Nusipirkau žaislų eglutės papuošimui (= eglutei papuošti)*. *Tėvas vaikui davė pinigų knygų įsigijimui (= knygoms įsigyti)*.

Įdomu paminėti paskirties naudininko ir rūšį žyminčio kilmininko santykį, jų reikšmės niuansus. Pvz., koks skirtumas tarp šių dviejų sakinių: *Nusipirkau spintą knygoms* ir *Nusipirkau knygų spintą*? Pirmuoju sakiniu pasakome, kad į tą spintą dėsime knygas, kad ji tam tikslui tiks, nors ji iš tikrųjų ir ne tam tikslui pagaminta, o antruoju sakiniu pabrėžiame rūšį — ta spinta pagaminta specialiai tam tikslui — knygoms sudėti. Kalbėdami apie prekes ar kitus daiktus, kurių rūšinis požymis aiškus, pirmenybę visuomet turėtume teikti ne

naudininkui, o kilmininkui, pvz.: *dantų pasta, batų tepalas, moterų (moteriški) drabužiai*, o ne: *pasta dantims, tepalas batams, drabužiai moterims*.

Kai daiktavardis priemonės nereikia, tai su bendratimi paprastai vartojamas ne naudininkas, o galininkas ar kilmininkas, pvz.: *Pasisamdė mergaitę vaikus prižiūrėti*. Jis buvo paskirtas sodo prižiūrėti.

Kartais nelengva atskirti, kur naudininkas su bendratimi tinka, o kur ne, nes yra atvejų, kur galim pasakyti ir vienaip, ir kitaip. Čia gali būti naudinga tokia taisyklė: jeigu daiktavardį nusakantis linksnis su bendratimi eina tikslo aplinkyje, tai reikia naudininko, pvz.: *Neturiu stiprių dantų reišutams krimsti*. *Atvežė rąstų tiltui statyti*. Jeigu linksnis su bendratimi eina sudėtinio pažyminiu, tai naudininkas netinka, pvz.: *Neturiu noro riešutams (= riešutų) krimsti*. *Davė įsakymą tiltui (= tiltą) statyti*. Noras ir įsakymas yra abstraktūs daiktavardžiai, jie negali būti priemone tikslui siekti. O ir žodžių junginiai *neturiu noro, davė įsakymą* gali būti pakeičiami veiksmazodžiais *nenoriu, įsakė*, kurie reikalauja galininko ar kilmininko: *nenoriu ko, įsakė ką?*

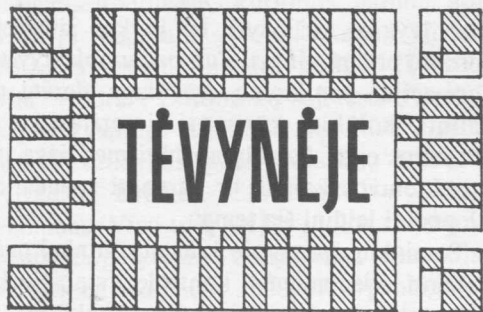
Po slinkties veiksmazodžių nevartojamas naudininkas, bet kilmininkas ar tik bendratis. Pvz.: *Ateinantį mėnesį važiuosime į Floridą atostogoms (= atostogų, atostogauti)*. *Visos rinkosi į salę posėdžiui (= posėdžio, posėdžiauti)*. *Mūsų teatro kolektyvas išvyko į užsienį gastrolėms (= gastrolių, gastroliuoti)*.

Tam tikrą laiką trukmę reiškiamo naudininku, bet galima ir galininku, pvz.: *Dabar turėsime maisto visiems metams* (arba: *visus metus*).

Naudininku pasakome ir konkretaus mato laiką, už kurį mokamas atlyginimas, pvz.: *Dienai jis gauna penkiasdešimt dolerių*. Bet čia galima vartoti ir konstrukciją su prielinksniu *per*: *Per dieną jis gauna penkiasdešimt dolerių*.

Laiko naudininkas vartojamas ir žymėti daiktavardžiu nusakytą terminą, kuriam laikui kas turi būti padaryta, pvz.: *Siuvėjas pažadėjo sekmadieniui pasiūti švarką*.

Kai laiko naudininkas neturi tikslo atspalvio, tai jis keičiamas kilmininku, pvz.: *Skelbiu pertrauką penkiolikai minučių (= penkiolikos minučių pertrauką)*.

Paruošė **GEDIMINAS VAKARIS**

KAIP BUVO ATKURTA TRISPALVĖ

Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos visuolinio šaukimo dešimtoji sesija 1988 m. lapkričio 18 d. priėmė įstatymą, kuriuo po 48 metų pertraukos istorinė Lietuvos tautinė vėliava buvo sugrąžinta naujam gyvenimui. Jai suteiktas Lietuvos valstybinės vėliavos statusas.

Jau lapkričio 21 d. respublikinė heraldikos komisija gavo Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo nurodymą parengti naujosios vėliavos etaloną. Atrodytų, kas čia sudėtingo? Reikia paimti tris spalvas: geltoną (saulės spalvą, simbolizuojančią šviesą, kilnumą, dorumą ir protingumą), žalią (augmenijos spalva — gamtos grožio, gyvybės, vilties ir džiaugsmo spalva), raudoną (žemės ir kraujo spalva, simbolizuojanti meilę, drąsą, narsą, pralietą kraują už Tėvynę), padaryti vėliavos eskizą, ir baigta. Gal taip ir būtų galima padaryti, jeigu būtų svarstoma kokio nors eilinio fabrikėlio emblema. Tuo tarpu čia — vienas svarbiausių Lietuvos valstybingumo simbolių, kuriame spalvos išreiškia mūsų tautos dvasines vertybes. Juk kiekviena spalva, jos atspalvis liaudies sąmonėje per ilgus šimtmečius įgijo savo prasmę ir, savaime suprantama, turi didžiulį emocinį poveikį.

Pasirodo, atkurti tokias spalvas, kokios buvo naudojamos mūsų protėvių, ne taip paprasta tiek dėl technologinių dalykų, tiek dėl patikimų šaltinių stokos, tiek ir dėl didžiulės moralinės atsakomybės.

Jau nuo 1988 m. vasaros, kai vis dažniau būdavo iškeliomos tautinės vėliavos, daugeliui

pradėjo kelti nerimą jų spalvų įvairovė. Dažnai plėvesuodavo salotinės ir karmazininės, geltonos ir auksinės spalvų vėliavos. Kitą kartą net atrodė, kad tai kelios skirtingos vėliavos. Ir tik kur ne kur mitinguose ar eitynėse išskildavo viena kita taurių spalvų vilnonė vėliava, kuri, kaip dažnai paaiškėdavo, besanti istorinė, išsaugota mūsų žmonių per visas negandas.

Ne tiek daug senųjų vėliavų išliko ir muziejuose. Daugumos jų spalvos išbluko per ilgą laiką, o kitos sunyko dėl netinkamų saugojimo sąlygų, slepiant jas nuo nereikalingos akies. Surasti tarp jų gerai išlikusią vėliavą buvo ne taip paprasta. Tad ir ta vilnonė, kuri tapo atkuriamos tautinės valstybinės vėliavos etalono pagrindu, dailininkės G. Gucaitės dėka buvo paimta, kaip sakoma "iš gatvės". Vėliava priklauso vilniečių Jūratos ir Rimanto Karosų šeimai. Trispalvę išsaugojo ir perdavė jiems tėvai.

Pirmą kartą bent kiek apibrėžti tautinės vėliavos spalvas buvo bandyta Sąjūdžio steigiamojo suvažiavimo išvakarėse. Spalio 12 dieną į Lietuvos TSR dailininkų sąjungą buvo atneštos kelios istorinės vėliavos. Dalyvaujant architektui V. Bredikiui, dailininkams S. Giedriemienei, G. Gucaitei, B. Leonavičiui, A. Šalteniui ir istorikui Edmundui Rimšai, buvo pripažinta, kad tinkamiausia iš visų turimų minėtoji Karosų šeimos vėliava.

Jau pirmajame komisijos posėdyje lapkričio 25 d. buvo nutarta palikti geltoną (auksinę) ir sodrią žalią (ąžuolo lapo) spalvas, o raudoną, kad būtų geresnis spalvų derinys, nežymiai šviesinti. Pastebėta, jog prietemoje sodri žalia ir tamsiai raudona susilieja, pasidaro sunkiai išskiriamos. O pašviesinus raudoną spalvą, sodri žalia dominuotų vėliavos centre ir visos trys spalvos savaime daug geriau išryškėtų. Heraldikos komisijos narys, Lietuvos TSR dailės fondo vyriausias dailininkas V. Vincevičius skubiai popieriuje parengė keletą pavyzdžių su tamsesne ir šviesesne raudona spalva.

Svarstymui buvo pateikti "Drobės" gamybinio susivienijimo išausti du vilnos su lavsanu vėliavų pavyzdžiai, taip pat P. Ziberto šilko kombinato pagaminta šilkinė vėliava bei medvilnės vėliavos pavyzdys. Vienbalsiai nutarta etalotine aprobuoti "Drobės" susivienijimo išaustą vėliavą su tamsesne raudona

spalva ir prašyti Lietuvos TSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumą ją patvirtinti.

Vienas Respublikinės heraldikos komisijos aprobuotos etaloninės vėliavos egzempliorius sausio 23 d. buvo perduotas Lietuvos TSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumui, kitas bus saugomas Heraldikos komisijos archyve. Vėliavos etaloninės spalvos išgalėjo, kai jas šių metų sausio 25 d. patvirtino Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas. (Tiesa)

KAS GYVENA LIETUVOS KAIME?

Klausti, kas gyvena kaime, gal nederėtų — jame, kaip ir mieste, gyvena tokie patys žmonės. Daugelio nuomone, kaimo žmonės — ta sveikoji tautos dalis, per ilgus šimtmečius išpuoselėjusi savitą krašto kultūrą, papročius ir kalbą.

Lietuvos kaime gyventojų skaičius mažėja. Tas mažėjimas įvairiais metais siekia nuo 10 iki 15 procentų. Vien per pastaruosius septynerius metus sumažėjo beveik 100 tūkstančių kaimo gyventojų. Sparčiai mažėja darbingo amžiaus žmonių. Mieste jie sudaro apie 60%, tuo tarpu kaime — vos 49%, o moterys — tiek tiek daugiau kaip 40%. Tai visi kaimo gyventojai, įskaitant ir žemės ūkio darbininkus. Kolūkiečių amžiaus struktūra dar blogesnė. Kai kurių ūkių brigadose būna tik vienas kitas jaunesnis darbininkas.

Neįprastai ir vyrų bei moterų santykis. Ypač trūksta jaunesnio, vedybinio amžiaus moterų (mieste — atvirkštinė proporcija). Deformuota demografinė struktūra veda prie gyventojų depopuliacijos. Šis procesas nesibaigia ir šiandien — daugiau kaip 15-oje rajonų karstų padirbama daugiau negu lopšių.

Pasilikti kaime arba persikelti į jį jaunimo neskatina ir nepakankamai išvystyta aptarnavimo sfera. Kaimui, kaip paprastai, atiduodama tai, kas lieka nuo miesto. (Tiesa)

TALKINTI ISTORIJAI

Sausio 26 d. Menininkų rūmuose įvyko Lietuvos TSR paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos plenumas. Pranešimą jame padarė draugijos centro tarybos pirmininkas K. Račkauskas.

Plenume buvo pažymėta, jog dabartiniu metu svarbu kaupti dokumentinę medžiagą pirmiausia apie ne visai tiksliai nušviestus Lie-

tuvos įvykius, užrašyti tų įvykių liudytojų, tremtinių prisiminimus. Tuo pačiu objektyvesne informacija, papildoma medžiaga derėtų patikslinti kolūkių kūrimosi istoriją, kolektyvizacijos eigą. Pasiūlyta rinkti medžiagą apie visus Lietuvos kaimus ir parengti spaudai enciklopedinį leidinį šia tema.

Paminklų apsaugoje kraštotyrininkai turėtų užtikrinti visuomenės kontrolę, stebėti, kad nebūtų grobstomi, naikinami architektūros, urbanistikos, memorialiniai bei kiti paminklai. Plenume patvirtinta komisija naujai darbo programai. Naujai darbo programai ir naujų įstatų projektui parengti išrinkti nauji prezidiumo nariai. Plenume priimtas nutarimas nuo šiol draugiją vadinti Lietuvos kraštotyros draugija. (Teisa)

VISIEMS RŪPI KUO APSIAUTI!

“Tiesoje” rašoma, kad nėra kitos tokios prekės, apie kurią būtų tiek daug rašyta, diskutuota, kaip apie avalynę. Vartotojo nepasitenkinimas dažniausiai kyla ne dėl avalynės trūkumo, o dėl to, kad parduotuvėse nesurandama reikalingos, patogios avalynės: žiemą — žieminės, vasarą — vasarinės, norimo dydžio, spalvos ir t.t. Todėl neretai vartotojas priverstas pirkti ir avėti avalynę, kokią pasiseka gauti, tada nejaučia ir pasitenkinimo įgyta preke. Kyla pretenzijų ir dėl avalynės kokybės.

JACHTOMIS PER ATLANTĄ

Lietuvos buriuotojai rengiasi plaukti per Atlanto vandenyną. Šia naujiena susidomėjo “Tiesos” skaitytojai. Jų prašymu “Tiesos” korespondentas kalbėjosi su vienu šio plaukimo organizatorium, jūrinio buriavimo tarptautinės klasės sporto meistru Igno Miniotu.

Idėją plaukti per Atlantą prieš dvejus metus pasiūlė garsus lietuvių kilmės Kanados buriuotojas Bronys Stundžia. Iš pradžių buvo planuota plaukti į Kanadą, tačiau vėliau, kai šią idėją parėmė JAV lietuviai, buvo nutarta plaukti į Niujorką.

Reikalai ypač pajudėjo, kai plaukimu susidomėjo ir aktyviais jo organizatoriais tapo žinomas JAV visuomenės veikėjas V. Adamkus bei mūsiškė “Tėviškės” draugija. Jų pastangomis pavyko gauti oficialų kvietimą kelionei.

Plaukiama bus trimis jachtomis, vie-

nintelėmis Lietuvoje, kuriomis galima atlikti tokį žygį karavanu — tai Kauno dirbtinio pluošto gamyklos sporto klubo “Pluoštas” jachta “Audra”, Dailininkų sąjungos “Dailė” ir Klaipėdos sporto komiteto “Lietuva”. Jachtai “Audrai” vadovaus Ignas Miniotas, “Dailės” — Žvaigždras Drėma, “Lietuvos” — Osvaldas Kubiliūnas. Visų trijų jachtų įgulos sudarytos iš labiausiai patyrusių buriuotojų. Planuojama išplaukti iš Klaipėdos balandžio pabaigoje — gegužės pradžioje. Poilsio sustos VFR uoste Kylyje, jei prireiks, ir Šerburge (Prancūzijoje). Po to jau be sustojimų Atlanto bangomis iki Niujorko, kurį tikisi pasiekti per penkias savaites. Bus plaukiama trumpiausia, tačiau labai sudėtinga Šiaurės trasa prieš Golfo srovę, kur dažnai siaučia audros. Didelė galimybė susidurti su ledkalniais, dažni rūkai. Įdomu, jog šis maršrutas beveik sutaps su Dariaus ir Girėno skrydžio maršrutu.

Jachtas parplukdys kitos įgulos, kurias sudarys iš Lietuvos atskridę buriuotojai bei lietuvių kilmės JAV jūreiviai. Jiems plaukti pasroviui bus kur kas lengviau.

Susidomėjimas šiuo žygiu tarp JAV lietuvių labai didelis. Ypač laukia Čikagos jūrų skautija, kuri labai nori užmegzti ryšius su Lietuvos jūrų skautais. (Planuojama iki starto įkurti šią organizaciją). Beje, tomis dienomis JAV tautiečių kvietimu viešės “Armonikos” ansamblis. Tikimasi, jog jis atvykimo dieną jachtas sutiks su lietuviškomis dainomis.

Šiandien perplaukti Atlantą — ne sensacija. Juo pasaulio nenustebinsime. Tačiau šis pirmasis Lietuvos buriavimo istorijoje bandymas įveikti Atlantą — savotiškas atgimstančios tautos saviraiškos būdas. Kita vertus, norima įrodyti, kad galima laimėti pergalės ne tik Europos vandenyse. Tikslas yra išgarsinti Lietuvos vardą tolimų distancijų lenktynėse, o taip pat lenktynėse ir aplink pasaulį, kurios vyksta kas ketveri metai. (Tiesa)

BESIŠYPSANTIS LAIKRODIS

Saulės laikrodis papuošė Vilniaus universiteto Kauno vakarinio fakulteto pastatą senamiestyje. Jo autoriai skulptorius A. Balkė ir architektas R. Krištopavičius. Laikrodžio skalėje iškaltos atžymos rodo dvyliką valandą seniausiose pasaulio universitetuose, su kuriais buvo

palaikomi ryšiai. Pats saulės laikrodis, jo dermė su pastato architektūra ir visa aplinka įprasmina akademinio mokslo tradicijas mūsų krašte. (Tiesa)

VILNIAUS ARKIVYSKUPIJOS APAŠTALINIS ADMINISTRATORIUS MEČISLOVAS REINYS

“Literatūroje ir mene” Aldona Kudžmaitė rašo apie arkivyskupą Mečislovą Reinį. 1951 m. būdamas Vladimiro kalėjime, jis rašė užuojautos žodžius iš didelio raudonų plytų pastato ir siuntė žuvusio draugo šeimai: “Neliūdėkime! Nukankintieji kovoja drauge su mumis. Jie stiprina mūsų gretas. Jie nėra mirę. Tebūna pašlovinti nenusilenkę prieš netiesą! Jie gyvena amžinai”. Po dvejų metų, 1953-ųjų lapkričio 8 d., tame pačiame pastate akis užmerkė pats — išalkęs, išbadėjęs, tėvynės ilgesio kamuojamas. Vasario 5 d. sukako 105-tosios arkivyskupo M. Reinio gimimo metinės.

Kuo brangus lietuvių tautai arkivyskupas? Užkalbinkime buvusius arkivyskupo M. Reinio paskaitų klausytojus, dabar jau sulaukusius garbingo amžiaus.

Pakalbėkime su buvusiais jo bendradarbiais. Paklauskime, ką pasakys seni vilniečiai, arkivyskupą matydami pėsčią vaikščiojantį, o ne limuzinu po miestą važinėjantį. Ir išgirsime: tai žmogus, kuris visą save atidavė kitiems, kuris ne tik auditorijose bei šventovėse skatino siekti dvasinių vertybių, bet ir padėjo, ypač jaunimui, jų ieškoti. Ne vien žodžiais — ir asmeniniu pavyzdžiu. Išgirsime: jis visur ir visada pareigingas, principingas, kuklus, nesavanaudis. Pajutęs jaunystėje sunkią vargšą ir našlaičio dalia, užjaučia neturtingus. Greta palaimintojo Jurgio Matulaičio jis šviečia mums kaip ryškiausia mūsų tautos žvaigždė.

Baigęs Vilniaus kunigų seminariją, M. Reinys mokė Petrogrado dvasinėje akademijoje, iš kur grįžo su teologijos magistro laipsniu. Po studijų Belgijoje, Liuvono universitete, apgynęs disertaciją apie V. Solovjovo dorovės pagrindus, į tėvynę parvažiavo su filosofijos daktaro diplomu. Kauno Vytauto Didžiojo universitete dirbo profesoriumi, vadovavo teologijos-filosofijos fakulteto psichologijos katedrai. Rašė knygas, vadovėlius, straipsnius, uoliai dalyvavo draugijų veikloje.

Vienerius metus M. Reinys — užsienio reikalų ministras. Vėliau — vyskupas. Nuo 1942-ųjų — Vilniaus arkivyskupijos apaštalinis administratorius — iki 1947 m. arešto.

Mirtis kalėjime ateina be liudininkų. Tas, kuris miršta, paskutinės valandos sulaukia kameroje vienas. Vienas užgeso ir arkivyskupas M. Reinys.

Grupė žmonių buvo išvykusi į Vladimirą ieškoti arkivyskupo palaikų. “Kur jūs juos rasite? Versdavo visus lavonus į vieną duobę ir užkasdavo...” — pasakojo solidaus amžiaus vladimiritis. Tą kartą paieškos buvo nesėkmingos. Bet tos duobės mes dar ieškosime. Žemių iš jos pasisemsime, į Lietuvą parvešime. Tautos kankinio atminimui Vilniaus šventovėje atsiras vietos.

Iki šiol mes neturime žinių, apie arkivyskupo gyvenimą. Norėtume, kad buvę jo studentai, bendradarbiai ir kiti, kurie M. Reinį pažinojo bei su juo bendravo, užrašytų prisiminimus, atkurtų ryškesnius epizodus. Tegul arkivyskupas lieka mūsų tautai gyvas — kaip ryškiai švietusi, tačiau tragiškai užgesusi žvaigždė.

KAZIO DAUGĖLOS FOTOGRAFIJŲ PARODA LIETUVOJE

“Laiškų lietuviams” bendradarbis Kazys Daugėla (iš Bedfordo, N.H.), pakviestas Lietuvos Foto meno draugijos, pernai nuvežė savo asmeninę fotografijų parodą į Lietuvą. Rugsėjo 25 d. Kauno Fotografijos galerijoje buvo parodos atidarymas, dalyvaujant ir autoriui. Buvo iškabintos 154 nuotraukos, gražiai įrėmintos, vaizduojančios tris temas: prieškarinę Lietuvą, išvietintųjų gyvenimą Vokietijos stovyklose ir įsikūrimą Amerikoje. Š.m. vasario 1 d. ši paroda buvo perkelta į Vilniaus Foto meno draugijos galeriją. Parodos nuotraukos buvo rodomos Kauno ir Vilniaus televizijų žinių laidose bei plačiai komentuojamos spaudoje.

• Vilniaus vyskupų rūmus valdžia ryžosi atnaujinti savo lėšomis. Rūmus suremontavus, ten apsigyvens vysk. J. Steponavičius. Vyskupijos kurija laikinai buvo prisiglaudusi Šv. Mikalojaus klebonijoje.

Šekspyro universalumas

Žymusis anglų rašytojas, dramaturgas Šekspyras buvo tikrai universalus žmogus, ypač pasižymėjęs medicinos moksluose. Dr. O. Keilas yra išleidęs knygą “Šekspyro medicininė mąstysena”, kurioje aiškina, kad Šekspyras savo pjesėse yra aprašęs visas tuo metu žinomas ligas ir vaistus, o kai kurie jo pastebėjimai tokie išsamūs ir tikslūs, kad vargu juos galėtų papildyti net šiuolaikinė medicina.

Dr. Keilas, praktikuojantis Sidnio gydytojas, mano, jog dalį medicininių žinių Šekspyras galėjo būti gavęs iš žento, žinomo to meto mediko, tačiau svarbiausia čia turbūt yra universalus jo talentas. Dr. Keilas sako: “Nuostabiai tikslūs yra Šekspyro medicininiai aprašymai. Jų daug jo kūrinuose ir dauguma rodo nepaprastai galias šio dramaturgo medicininės žinias. Beje, tą pat galima pasakyti ir apie Šekspyro gamtos, muzikos aprašymus, jo filosofinius apmąstymus. Sunku rasti sritį, kurios jis nebūtų išmanęs. Visa tai unikalaus jo talento vaisius”.

Į savo pjeses Šekspyras yra įvedęs aštuonis gydytojus. Pirmas toks personažas buvo daktaras Kajus (“Vindsoro šmaikštuolės”). Atiduodamas duoklę tada paplitusiam gydytojų užsieniečių pašiepimui, Šekspyras pavaizdavo jį keistuoliu prancūzu su įdomiu akcentu. Tačiau apskritai dramaturgas pagarbiai vertino šią profesiją, nevertė (kaip dar ir dabar daroma) visų kalčių medikams ir vaizdavo juos išmintingus ir mylinčius žmones (“Karaliaus Lyro” gydytojas).

Šekspyras aprašė daug ligų. Jų tuometinių pavadinimų, kaip “žarnų spazmai”, “delnų niežulys”, “supuvusios kepenys”, nerasime šiuolaikiniuose žinyuose, tačiau visi simpto-

mai aprašyti teisingai — bet kuris medikas suvokia, apie ką kalbama. O artrito — “sąnarių karštinės” aprašymo nepralengs joks dabartinis reumatologas, — įsitikinęs dr. Keilas. Jo manymu, iš Šekspyro pjesių visiškai tiksliai galima sužinoti apie paplitimą XVI a. tokių ligų, kaip raupsai, maliarija, podagra, maras. Be to, galima nustatyti, kokie tada buvo taikomi gydymo būdai. Ypač stebina psichinių ligų suvokimas. Dramaturgas tiksliai ir aiškiai aprašė įvairiausias psichinėmis ligomis sergančių žmonių būsenas — nuo protinio nepilnavertiškumo iki beprotybės.

ALERGIJA KANCELIARIJAI

Anglijos spaudos duomenimis, net keturi penktadaliai šalies tarnautojų serga kanceliariiniu sindromu. Jo charakteringi bruožai: mieguistumas — jis kamuoja net 57% tarnautojų; užgulta nosis — 47%; gerklės džiūvimas ir perštėjimas, akių uždegimas — 46%; galvos skausmai — 43 %.

Visi šie reiškiniai pranyksta, kai tik tarnautojai išeina iš savo įstaigų.

“POŽEMINIAI MIESTAI”

Japonijoje po didmiesčių centrinių rajonų gatvėmis statomi “požeminiai miestai”. Juose nusidriekia visokios prekybos įmonės bei krautuvės kartais net per kelis aukštus gilyn. Pirmas toks miestas buvo pastatytas 1957 m. Osakoje. Jis išsiplėtė iki 127 tūkstančių kvadratinį metrų. Šimtai parduotuvių, restoranų, kavinių, aptarnavimo punktų traukia gyventojus ir apsipirkti, ir pasilsėti. Įdomios architektūros “požeminiuose miestuose” kondicionuotas oras, nėra automobilių teršalų, jų nepasiekia gatvės triukšmas ir orų kaprizai.

PLASTMASINĖS VINYS

Japonų firma “Kotoko” pradėjo gaminti plastmasines vinis. Jos neįsimagnetina, nerūdija, lengvai pjaustomos. Daugiausia jos baltai gelsvos, bet gali būti pigmentais nudažomos kokia nori spalva. Bėda tik tai, kad įkalti joms reikia specialių pneumatinių plaktukų. Ištraukti plastmasinę vinį taip pat reikia 4-5 kartus didesnių pastangų negu traukiant plieninę. Plastmasinės vinys lengviausiai lenda į minkštą ir spygliuočių medieną.

POPULIARIAUSIA KNYGA

Švedų specialistai ilgai tyrė, kokia grožinės literatūros knyga pati populiariausia ir dažniausiai perspausdinama. Neseniai buvo paskelbti šio tyrimo duomenys. Pasirodo, kad per pastaruosius 350 metų visose šalyse dažniausiai buvo pakartotinai leidžiama knyga “Robinzonas Kruzas”. Pirmą kartą ji išleista 1719 metais.

PAUKŠČIAI SMALSUOLIAI

Paprastai sakoma, kad šarkos yra labai smalsios — jos domisi visokiais ryškiais ir blizgančiais daiktais, juos neša į savo lizdą. Bet atrodo, kad šarkas toli pralengia albatrosai, tik jie tokių daiktų neneša į savo lizdus, kuriuose jie labai mažai būna, bet juos praryja. Jų stemplė yra pritaikyta ryti dideles žuvis.

Čilės ornitologijos stoties darbuotojai ištyrė žuvusių albatrosų skilvių turinį. Juose daugiausia rado pamestų ar pamirštų paplūdimiuose smulkmenų: žiebtuvėlių, dantų šepetėlių, įvairiausių žaislų ir net plastmasinis peilis popieriui pjaustyti bei grandinės gabalas, greičiausiai pagrobtas nuo laivo denio.

(“Mokslas ir gyvenimas, 1987 m., Nr. 11)

AR DAUG LIETUVIŲ MOKA LIETUVOS HIMNĄ?

Keistas klausimas? Ne, nekeistas. Iš tikrųjų jį taisyklingai moka turbūt mažiau negu 50% visų lietuvių, tiek gyvenančių Lietuvoje, tiek išeivijoje. Netaisyklingai giedami pirmieji jo žodžiai. Jie turi būti tokie: “Lietuva, tėvyne mūsų, tu didvyrių žeme”. Tai yra kreipimasis į Lietuvą — šauksmininko linksnis. Žodis “žeme” rimuojasi su “semia”. Tačiau daugelis žmonių sako ne žeme, be žemė. Ir V. Kudirkos “Varpe” (Nr. 6), ir dabar išleidžiamuose vadovėliuose mokykloms yra taisyklingi žodžiai, bet daugelis žmonių į tai nekreipia dėmesio ir mano, kad jie himną moka.

• Vilniaus katedros perkonekravimo metu vasario 5 d., dalyvaujant vysk. J. Steponavičiui, koncelebravo mišias vysk. A. Vaičius, vysk. J. Preikšas, prel. A. Gutauskas, prel. K. Dulksnys ir seminarijos rektorius prof. Butkus. Sveikatai neleiddžiant, negalėjo dalyvauti arkiv. L. Povilonis ir vysk. R. Krikščiūnas. Kard. V. Sladkevičius buvo Romoje. Pamaldos buvo transliuojamos per televiziją.

Žmona kreipiasi į vyrą:

— Parodyk man tą laišką. Tą, kurį turi rankoje. Aš iš rašysenos matau, kad jis yra moters rašytas. Ir tu išbalai, kai jį perskaitei...

Vyras atsakė:

— Ir tu norėtum, kad aš neišbalčiau. Juk tai yra tavo siuvėjos sąskaita.

Vairuotojas buvo nubaustas už greitą važiavimą pro raudonas šviesas. Teisėjas jį paklausė:

— Važiavai pro raudonas šviesas ir dar per greitai. Kaip tu pasiaiškinsi?

— Ponas teisėjų, aš visuomet pro kryžkelės ir raudonas šviesas stengiuosi greičiau pravažiuoti, kad išvengčiau neatsargių vairuotojų.

Tėvas skundžiasi, kad jo laikrodėlis neina, ir sako, kad reikės nešti pas laikrodininką išvalyti.

— O ne, tėveli, to nereikia, — sako jo mažą dukrytę, — aš tik vakar jį išvaliau su karštu vandeniu ir muilu.

Dėdė nusivedė savo sūnėną Algiuką į zoologijos sodą. Narve tigras baisiai urzgė.

— Nebijok, Algiuk, — ramino vaiką dėdė, — tigras tik dėl to taip urzgia, kad laukia pietų.

— Aš visai nebijau, — atsakė Algiukas, — mano tėvelis taip pat taip daro, kai laukia pietų.

Kartą paklausė kaimynas šešerių metų berniuką, ar jo mažasis broliukas jau kalba.

— O, jam visai nereikia kalbėti. Jis tik klykia ir gauna visko, ką turime namuose.

TRUMPAI IŠ VISUR

• Lenkijoje vėl žuvo antras kunigas, uolus Solidarumo palaikytojas. Tai kun. Stanisław Suchowolec, 30 m. Jis rastas uždusęs Švč. Marijos Širdies parapijos klebonijoje, Balstogėje. Jo žuvimas laikomas įtartinu, kaip ir neseniai rasto nužudyto kun. St. Niedzialek, o 1984 m. policijos buvo nužudytas Kun. J. Popieluszko.

• Pasaulio liet. katalikų bendrija, vadovaujama dr. L. Sidrio, visuomenininko premiją paskyrė Punsko lietuvių veikėjui B. Makauskui. Premija bus skiriama kasmet. Mecenatas prel. J. Prunskis.

• Vatikano stebėtojas Jungtinių Tautų organizacijoje arkiv. Marino įteikė tos organizacijos turimam šalpos fondui 10.000 dol. afganų tautos šalpai.

• Brazilijoje Sao Paulo arkivyskupiui kard. Avaristo Arns buvo įteikta valstybinė premija už žmogaus teisių gynimą.

• Kard. V. Sladkevičius, telefonu kun. V. Rimšelio pašauktas iš Čikagos, tarp kitų dalykų pasakė, kad jis nori atvykti į JAV, bet dėl daugybės darbų šiuo metu negali.

• JAV švietimo sąjunga turės savo didžiulį suvažiavimą kovo 27-30 d. McCormick parodų rūmuose bei Hilton ir Tower viešbučių salėse, Čikagoje.

• Kinijoje buvo areštuotas slaptas katalikų vyskupas, ištikimas Vatikanui, ir penki tokie pat klierikai.

• Jėzuitų generalinio viršininko kun. Kolvenbach patarėjas kun. Pittau lankėsi Kinijoje, aplankė ten dirbančius jėzuitus. Kun. Pittau daug metų vadovavo jėzuitų įkurtam Sofijos universitetui, esančiam Japonijos sostinėje.

• Vilniaus katedrą vasario 5 d. perkonsekravo iš tremties grįžęs vysk. J. Steponavičius. Katedra buvo perpildyta atsilankusių. Netelpantieji dalyvavo mišiose, būdami aikštėje. Vysk. Steponavičius pamoksle pažymėjo, kad kentėjo visa tauta, o dabar esame tautos atgimimo liudininkai.

• Vilniuje pasirodė religinis laikraštis, redaguojamas kun. V. Aliulio, pavadintas "Ka-

talikų pasaulis". Norėta jo išspausdinti 100.000, bet tebuvo galima tik 20.000 egzempliorių. Greit buvo išgraibstytas.

• Vysk. M. Valančiaus blaivybės sąjūdis veikia Lietuvoje. Ši organizacija laiko save Sąjūdžio dalimi. Pakvietė visus sakyti penkis kartus "Ne": negerti, nevaišinti, nepardavinėti, nepirkti ir negaminti.

• Kard. V. Sladkevičius "Washington Post" korespondentui pareiškė, kad popiežius 1990 m. gali atvykti į Lietuvą. Lietuvos komunistų partijos vadovas Algirdas Brazauskas kardinolui yra pasakęs, kad popiežius Lietuvoje būtų laukiamas, bet viskas priklauso nuo Maskvos. Lapkričio mėnesį Gorbačiovas vyks į Romą. Gal tada kas paaiškės. Apie Lietuvos Bažnyčią kardinolas pasakė, kad ji administratyviai vis dar priklauso valstybei.

• Vasario 16 gimnazijos Vokietijoje nauju kapelionu yra Kanados lietuvis kun. Edmundas Putrimas, gimęs 1959 m.

• V. Vokietijos vyskupų delegacija, vadovaujama jų konferencijos pirmininko Mainzo vyskupo Karl Lehman, lankėsi Kuboje. Jų tikslas buvo susipažinti su Kubos katalikų Bažnyčios padėtimi ir sustiprinti ryšius tarp Kubos ir Vokietijos katalikų. Gruodžio 2. d. vyskupai susitiko ir su Kubos valdžios atstovais.

• Romoje įvyko pasaulio Marijos šventovių rektorių suvažiavimas. Tartasi šventovių religinio ugdymo reikalais ir labdaros darbų klausimu.

• Azijos žemyne yra tik apie 60 katalikų vienuolynų. Birmoje, kur iš viso yra 35 mil. gyventojų, katalikų tik 10%. Du birmiečiai vienuoliai steigia kontempliatyvų vienuolyną, kurio nariai, išsiskirdami nuo budistų vienuolių, gyvenančių elgetaujant, pabrėžia darbą ir pelnymąsi sau pragyvenimą darbu.

• Vilniaus katedros klebonu paskirtas kun. K. Vasiliauskas, vikarais: kun. Rydzikas, kun. J. Boruta.

• Vatikanas paskelbė specialų dokumentą, kuriuo pasmerkė rasizmą ir baltųjų diktatūrą Pietų Amerikoje. Rasizmą pavadino žaizda žmonijai.

Juoz. Pr.

• Š. m. vasario mėn. 12 d. Melbourne, Šv. Jono bažnyčioje, mišias koncelebravo sąžinės kalinys kun. A. Svarinskas ir vietos lietuviai kunigai: P. Daukyns, J. Petrauskas, S. Gaidelis, S.J. Po mišių buvo perskaitytas J. Mikšto eilėraštis "Ačiū Marijai":

Ilgą laiką taip Mariją

Prašėm lengvinti vergiją.

Dievo Motina Skaisčiausia

Šių maldavimų išklausė.

Štai jau garbinam ir švenčiam

Kunigo Svarinsko kančią,

Kurią jis toli paliko,

Laukiant Lietuvos Velykų.

Ačiū, ačiū Tau, Marija,

Kad jau lengvini vergiją

Savo žemėj Lietuvoj,

Aušros Vartuos, Šiluvoj.

Per malonę Tavo šventą

Pančiai priespaudos jau krenta

Nuo šventovių, nuo žmonių,

Nuo vergų, nuo kankinių.

O kurie tremty jau mirė,

Ką žiauri lemtis jiems skyrė,

Baigės jiems jau vergija,

Juos globoji Danguje.

Ačiū, ačiū Tau, Marija,

Amžių Dievo Viešpatioj!

Tu — dosni, Tu — gailestinga

Guodi kraštą nelaimingą.

Šį „Laiškų lietuviams“ numerį iliustruojame nuotraukomis iš Nuolatinės Pagalbos Dievo Motinos bažnyčios Clevelande. Šią bažnyčią dabar kai kas vadina Lietuvos madonų šventove, nes neseniai ji buvo atnaujinta ir pasipuošė keturių žymiausių Lietuvos Marijos šventovių dail. R. Mozoliausko sukurtais bareljefais.

Apie šią bažnyčią ir apie neseniai atliktus jos pagražinimus ilgoką straipsnį yra parašęs Stasys Santvaras „Aiduose“ (1988 m., Nr. 2, 123-130 psl.). Čia perspausdinsime vieną kitą to straipsnio skyrelį.

Atnaujinimo darbams buvo parinkta ši dedikacija: „Tūkstantis devyni šimtai aštuoniasdešimt septintaisiais metais lietuviai pavergtoje tėvynėje ir laisvajame pasaulyje mini ir švenčia Lietuvos krikščionybės 600-ąją sukaktį. Su dideliu dėkingumu Dievui ir Jungtinėms Amerikos Valstybėms už mums suteiktą laisvę ir teisę kovoti už Tiesą, brangindami krikščionybę — didžią dvasinę vertybę ir jos lemiamą vaidmenį lietuvių tautos istorijoje, vienybėje su pavergta Lietuva, mes, Marijos žemės sūnūs ir dukros, atnaujiname Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos šventovę Clevelande, Ohio, ir paaugojame ją ir save Dangiškajai Dievo Motinai, mūsų Lietuvos Madonai“.

„Architektas Eduardas Kersnauskas, subtilus menininkas, sukūrė šventovės atnaujinimo planus, rūpestingai prižiūrėjo visus darbus, įsijautė į kiekvieną atnaujinimo bei pagražinimo detalę. Dr. arch. St. Kudoko sukurta Dievo Motinos šventovės vidaus architektūra, galim sakyti, buvo asketiška, meninėm puošmenom neperkrauta, jinai žavėjo tik struktūros proporcijom, architektūrinių linijų žaismu ir kai kuriais taškais — Dievo Motinos statula, iškilčiausia anapus didžiojo altoriaus (tai gero skulptoriaus darbas, tik turbūt to paties modelio madonų galėtume rasti ir kitose bažnyčiose), medinėm ir žaismingom lubų sijom, savaimingom trijų navų perskyrom, kurių vidinę puošia evangelistų ir kitų šventųjų statulos. Kai Dievo Motinos šventovė buvo statoma, dr. S. Kudokas su arch. Ed. Kersnausku dėl kai kurių dalykų tarėsi, artimai su juo bendravo, tai pastarajam šie Dievo namai nėra svetimi.

Arch. Ed. Kersnauskas, laikydamasis II Vatikano susirinkimo potvarkių, išardė kitus tris altorius ir iš naujo sukūrė šventovės didįjį altorių. Dabar altoriuje dominuoja dvi medžiagos — baltas italų marmuras (pats altorius, presbiterijos grindys ir sakykla) ir lietuvių mėgstamo tamsoko ąžuolo mediena. Didžiojo altoriaus baltasis marmuras žaismingame presbiterijos apskritime skamba išskirtinu grakštumu ir grožiu, lietuvių architekto stilistika ir siela, tasai altorius — tai atskiras ir savaimingas meno kūrinys. Architektūriniu požiūriu taip pat savaimingas ir įdomus yra tasai ąžuolinis didžiojo altoriaus įrėminimas: tai du bokštai, lyg dvi aukštyt maldai pakeltos rankos, viršuje padabintos lietuviškų kryžių saulėm. Bokšteliu puošia koplytėlinio pobūdžio Rūpintojėlis ir šv. Kazimieras, sukurti skulptoriaus Ramojaus Mozoliausko; toje altoriaus dalyje turi savo vietą ir švenč. Sakramentas...

Dievo Motinos parapijos klebonas kun. Ged. Kijauskas, S. J., pasiryžęs sukurti Lietuvos madonų šventovę Clevelande, į talką pasikvietė skulptorių Ramojų Mozoliauską. Mozoliauskas — lietuvių visuomenei jau gerai pažįstamas kaip bažnytinio ir monumentinio skulptūros meno meistras. Bet sumanymas veja kitą sumanymą! Ramojus Mozoliauskas, Dievo Motinos šventovei dirbdamas beveik dvejus metus, sukūrė ne tik monumentinio pobūdžio keturias Lietuvos madonas — Aušros vartų, Šiluvos, Žemaičių Kalvarijos (dabar — Varduvos) ir Pažaislio, bet dar naujas stacijas, šv. Juozapą ir šv. Pranciškų, didžiajame altoriuje rymantį koplytėlinio pobūdžio Rūpintojėlį ir šv. Kazimierą, Tris kryžius, altoriaus prieky į marmurą įglaustą Kryžių kalną ir šv. Kazimiero statulą prie mokyklos vakarinės sienos. Aišku, tai didelio užmojo ir didelės meninės atsakomybės darbai. Skulptorius Ramojus Mozoliauskas su įkvėpimu isijungė į arch. Ed. Kersnausko projektą, jų giesmė Dievo Motinos šventovėje skamba pakiliai ir harmoningai...

Klebonas kun. Ged. Kijauskas, S. J., gerai pažindamas savo parapijos žmones, į ateitį žvelgia su pasitikėjimu ir viltimi. Girdi, netrukus parapija švęsianti 60 metų sukaktį, jis tvirtai tikis, kad keturios Lietuvos madonos ir dar kitus 60 metų toje šventovėje girdės lietuvių maldą ir giesmę“.

Nuoširdi padėka "Laiškų lietuviams" rėmėjams

500 dol. auکوjo Lietuvių Fondas.

200 dol. auکوjo kun. Gediminas Kijauskas, S.J.

150 dol. auکوjo L. Normantas.

105 dol. auکوjo kun. V. Radvina.

100 dol. auکوjo A. Misiūnienė

60 dol. auکوjo kun. S. Gaidelis, S. J.

Po 50 dol. auکوjo: L. Matulevičienė, N. Grybauskas.

Po 40 dol. auکوjo: M. Vygantas, V. Sirusienė.

Po 30 dol. auکوjo: O. Vilėniškienė, J. B. Jankauskai, S. Plenienė, B. Čižikas, kun. J. Pragulbickas.

Po 25 dol. auکوjo: R. Andrijauskienė, A. Šležas, LB Brighton Parko valdyba.

Po 20 dol. auکوjo: E. Diminskienė, P. Murinienė, O. Matusaitis, LŠST Vytauto Didžiojo rinktinė, L. Zurlis, A. Lesevičius, A. Aviža, J. Kačkelis, Em. Kiela.

Po 15 dol. auکوjo: H. Stasis, Ir. Kairytė, T. Norkus, kun. V. Skilandžiūnas, A. Kairaitis, Z. Martinaitienė, N. Šumskienė, V. Kamaitis, M. Žeimys, A. Skučas, P. Žilinskas, N. Norris.

Po 10 dol. auکوjo: L. Velūnienė, B. Jakniūnienė, B. Kušlikis, J. Adomaitis, J. Puteris, A. Garkūnas, I. Nausėdas, M. Venckienė, prel. A. Deksnys, K. Orentienė, P. Krajauskas, J. Plečkaitis, J. Leiberis, Č. Masaitis, G. Dambras, P. Balsaitis, S. Damašius, M. Norušis, P. Balčiūnas, G. Vasiliauskienė, A. Skabeikienė, J. Mikaila, J. Naikelis, kun. I. Urbonas, J. Skladaitis, K. Mileris, J. Kesgailienė, V. Gudaitis, P. Skrupskas, S. Paketuras, V. Skabeikis, S. Prialgauskienė, J. Vaineikis, A. Valavičius, R. Kunčas, T. Varanka, P. Janulis, J. Klimaitis, S. Rutkauskas, L. Griniūtė, P. Jadviršis, J. Kirvaitis, K. Majauskas, S. Palubeckas, J. Petkūnas, A. Rimkus, O. Kindurienė, P. Petraitis, kun. A. Goldikovskis, A. Malinauskas, S. Mikelevičius, E. Jasaitienė, P. Janušonis, A. Augaitis, L. Kriaučeliūnas, A. Paulikas, J. Siaurusaitis, E. Kvedaras, A. Baleišis, J. Dainauskas, P. Gruodis, M. Česas, A. Stankaitis, kun. P. Sabulis, V. Chainas, B. Lukas, M. Vilutis, A. Karaitis, P. Lekutis, O. Girnys, J. Butikas, J. Zalagėnas, kun. P. Katauskas, kun. A. Rubšys, L. Kupcikevičius, A. Adomėnas, M. Budrys, K. Linkus, E. Pagirys, J. Stašaitis, kun. J. Zuromskis, K. Gasiūnas, A. Pužauskas, L. Bagdonas, O. Mironaitė, S. Nutautas, S. Bražionis, V. Gečas, T. Zailskienė, A. Lipskis, B. Harris, J. Mikulionis, E. Vaišnys, F. Česonienė, A. Svolėlis, A. Bludžius, V. Udrys, O. Šilėnas, prel. L. Peck, J. Steponaitis, A. Venckūnas, J. Kregždys, D. Surantas, J. Raulinaitis, S. Kamarauskas, M. Krasauskas, M. Čėsnienė, V. Norvilas, J. Ardys.

Po 8 dol. auکوjo: S. Blynas, M. Kriaučūnas, A. Karaliūnas, kun. K. Trimakas.

Po 6 dol. auکوjo: E. Šlekys, V. Gailiūnas, J. Duda, L. Padgurskis.

"Laiškų lietuviams" metinė šventė gražiai praėjo. Apie ją ir apie konkurso laimėtojus parašysime kitame numeryje.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarė. Techn. redaktorė — Teresė Pautieniūtė-Bogutienė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Tel. (312) 737-8400. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata — 10 dol., atskiras numeris — 1 dol.